

Duurzaamheidsrapport Responsibly Fresh

2012-2013

Voor meer informatie
www.responsibly-fresh.com
www.vbt.eu

Contactpersoon
Laurien Danckaerts
laurien.danckaerts@vbt.eu
 +32 (0) 16 20 00 80

Verantwoordelijke uitgever
Philippe Appeltans
 Tiensevest 136 - B-3000 Leuven
 Overname enkel toegestaan mits
 duidelijke bronvermelding

Organisatieprofiel	03
Voorwoord	04
Over dit rapport	06
Stakeholders	06
Materiële aspecten	07
Gegevensverzameling	07
Reikwijdte	08
GRI	08
Structuur	08
Responsibly Fresh - collectief duurzaamheidskeurmerk en -project	09
Voorwaarden tot gebruik van het keurmerk	11
Thema's van het keurmerk	12
Duurzame ontwikkeling in kwaliteitssystemen	12
Economische impact	14
Coöperatieve meerwaarde	15
Omzet en export	16
Waardeketen	17
Nabijheid	19
Ecologische impact	20
Preventie en valorisatie	21
Energie	24
Water	26
Bodem en nutriëntenmanagement	27
Gewasbescherming en IPM	28
Biodiversiteit	29
Mobiliteit	29
Sociale impact	30
Democratische besluitvorming binnen een afzetcoöperatie	31
Medewerkers	31
Maatschappelijk engagement	35
GRI content index	38

Organisatieprofiel

Het Verbond van Belgische Tuinbouwcoöperaties (VBT) is de sectororganisatie van de Belgische afzetcoöperaties groenten en fruit.

Het VBT

- vertegenwoordigt en behartigt, zowel op nationaal als op internationaal vlak, de belangen van de Belgische afzetcoöperaties in de sector groenten en fruit.
- werkt daar waar nodig samen met andere organisaties, federaties en betrokken stakeholders.
- biedt haar leden een platform aan voor overleg en uitwisseling.
- verstrekt sectorrelevante informatie aan haar leden en kan in welbepaalde domeinen optreden als dienstverlener.

Het VBT is houder van het collectief duurzaamheidskeurmerk Responsibly Fresh, waaraan momenteel vijf van haar leden, samen met 3.400 actieve producenten, deelnemen: BelOrta, Belgische Fruitveiling, Limburgse Tuinbouwveiling, REO Veiling en Veiling Hoogstraten.

BELORTA
Michèle Vellings & Coöperatie van Veilingen

Voorwoord

Naar aanleiding van het eerste duurzaamheidsrapport van Responsibly Fresh werd aan Rita Demaré, VBT Voorzitter, en Philippe Appeltans, VBT Algemeen secretaris, gevraagd naar hun reacties en bedenkingen bij twee jaar Responsibly Fresh. Zij blikken terug op de start van Responsibly Fresh en kijken vooruit naar de verdere ontwikkeling van het project.

Het VBT lanceerde Responsibly Fresh in februari 2012, hoe is het project ontstaan?

Het VBT en de leden-afzetcoöperaties engageren zich al langer voor duurzaamheid via het collectief merk Milieubewuste Teelt, gesymboliseerd door de groene boog en de gele vlinder. Daar gaat het vooral om het ecologische aspect.

De activiteiten van onze afzetcoöperaties hebben uiteraard ook een duidelijke economische en sociale impact. Bovendien krijgen de maatschappij in het algemeen en onze afnemers in het bijzonder steeds meer aandacht voor een bredere duurzame ontwikkeling. We hebben er voor gekozen om als sectororganisatie samen met onze leden een proactieve, collectieve houding aan te nemen ten opzichte van duurzame ontwikkeling. Door die verbreding van ons engagement is Responsibly Fresh ontstaan en gegroeid.

Wat is het belangrijkste doel van Responsibly Fresh?

Doelstelling is als sector collectief te ontwikkelen in de richting van duurzaamheid door continue verbetering. Wij wensen onze afzetcoöperaties en hun telers bewust te maken van hun impact op de verschillende duurzaamheidsvlakken en hen te begeleiden in de evolutie die duurzame ontwikkeling is. Daarbij worden de inspanningen die reeds geleverd zijn, zeker niet vergeten. De ingeslagen weg wordt verder gezet en gezamenlijk streven alle deelnemers naar vooruitgang. De afgelopen twee jaar is met Responsibly Fresh gefocust op vier thema's die relevant zijn voor onze sector en waar ruimte is voor verbetering: lage impact, biodiversiteit, nabijheid en voedingsspaarzaamheid. De coöperaties werken rond die thema's via het charter duurzaam ondernemen waarbij ze zelf concrete actiepunten voorstellen en uitvoeren. De coöperaties begeleiden hun telers in duurzame ontwikkeling. Het collectief dossier geeft weer waar onze telers staan en wat de werkpunten voor de komende jaren zijn. Via Responsibly Fresh werkt het VBT binnen de kwaliteitssystemen, waaraan de telers moeten voldoen, om duurzaamheidsaspecten beter op te nemen in hun eisen.

Is voor coöperaties een speciale rol weggelegd in duurzame ontwikkeling?

Absoluut, samen ondernemen is een meerwaarde met een duidelijke positieve economische en sociale impact voor de producenten van groenten en fruit. Wij willen een voortrekkersrol spelen in de zorg voor het milieu, aangezien wij onze producten danken aan de natuur. Als coöperatie willen wij onze verantwoordelijkheid en rol in duurzame ontwikkeling opnemen. Daarbij kunnen wij een sterk signaal geven doorheen de voedselketen omdat wij een collectief van duizenden telers vertegenwoordigen.

Wat zijn de sterktes van Responsibly Fresh?

De vele overlegmomenten, zowel met interne als met externe stakeholders, zijn een grote meerwaarde voor Responsibly Fresh. Wij kiezen voor continu overleg in plaats van een éénmalig stakeholderoverleg in het kader van het duurzaamheidsrapport. Door te voelen wat leeft bij onze stakeholders en wat beweegt op duurzaamheidsgebied kunnen wij Responsibly Fresh relevant houden. Daarnaast is het collectief aspect belangrijk, waardoor niet enkel de trekkers maar ook de volgers van het project richting duurzame ontwikkeling bewegen. Vanuit een ketenbenadering rond duurzaamheid is het zo ook duidelijk waarvoor onze sector zich engageert. Verder geeft de externe, onafhankelijke controle op de gebruiksvoorwaarden het keurmerk transparantie en geloofwaardigheid.

Waarom is als volgende stap in het Responsibly Fresh-project gekozen voor een duurzaamheidsrapport?

Enerzijds om onze stakeholders op de hoogte te houden van onze inspanningen rond duurzame ontwikkeling, anderzijds om na twee jaar Responsibly Fresh duidelijk te zien waar we staan en waar we naartoe willen. Ook naar onze telers toe geeft het duidelijk weer wat er de afgelopen twee jaar gebeurd is op het vlak van het keurmerk en van het bredere project.

In de twee jaar na de lancering hebben jullie het project ongetwijfeld weten evolueren, wat brengt de toekomst?

Wij willen voluit verder gaan op de ingeslagen weg. De deelnemende producentencoöperaties zullen nieuwe, uitdagende actiepunten moeten aanbrengen om opnieuw het charter duurzaam ondernemen te behalen. Daarnaast zullen zij de informatie uit het collectief dossier gebruiken om hun producenten nog beter te begeleiden in de evolutie van duurzame ontwikkeling. Het is belangrijk dat wij als sector onze rol en verantwoordelijkheid nemen in het overleg rond duurzame ontwikkeling. Als we onze sector verder willen verduurzamen is het belangrijk dat we de gehele keten sensibiliseren over het verschil dat wij samen kunnen maken. Dan denken we bijvoorbeeld aan verpakkingen en voedingsspaarzaamheid. Responsibly Fresh naar de consument brengen, waar we het tot nu toe vooral gericht hebben op onze afnemers, kan daarin een volgende stap zijn.

Over dit rapport

Dit rapport geeft een beeld van de weg naar duurzame ontwikkeling die de deelnemers aan Responsibly Fresh in de periode 2012-2013 hebben afgelegd. Op basis van onderling overleg en overleg met de verschillende stakeholders zijn de meest relevante duurzaamheidsaspecten bepaald. Deze aspecten worden in de rapportering teruggebracht tot een economische, een ecologische en een sociale dimensie. Voor elk van deze dimensies worden de prestaties van de deelnemers gerapporteerd. Het zijn de inspanningen rond duurzame ontwikkeling die de deelnemende afzetcoöperaties en hun producenten geleverd hebben. Er wordt tevens een blik geworpen op de toekomst en op de uitdagingen waarvoor de deelnemers staan. Er is een kwaliteitsvolle rapportering nagestreefd, waarbij een volledig overzicht wordt gegeven zowel van de activiteiten en prestaties met een positieve impact als van deze die voor verbetering vatbaar zijn.

Stakeholders

In het duurzaamheidsproject Responsibly Fresh staan de stakeholders, zowel intern als extern, centraal (figuur 1). Alleen door in overleg te treden met de verschillende partijen waarop de activiteiten van de afzetcoöperaties en hun producenten invloed hebben, kan op een geloofwaardige en relevante manier gewerkt worden aan duurzame ontwikkeling. Enerzijds behoort continu overleg met de stakeholders tot de kerntaken van het VBT. Anderzijds vindt ook specifiek overleg over duurzame ontwikkeling plaats. Door die combinatie voelen de afzetcoöperaties en hun producenten goed aan wat leeft bij de verschillende belanghebbenden en wat beweegt op het vlak van duurzame ontwikkeling. In de Raad van Bestuur en de diverse werkgroepen van het VBT overleggen de afzetcoöperaties onderling, als ondernemingen en als vertegenwoordigers van hun producenten.

Interne stakeholders

Leden-producenten
Medewerkers
Andere afzetcoöperaties

Externe stakeholders

Consumenten
Afnemers-distributie
Overheid
Beheerders kwaliteitssystemen
Onderzoeksinstellingen
Andere sectororganisaties

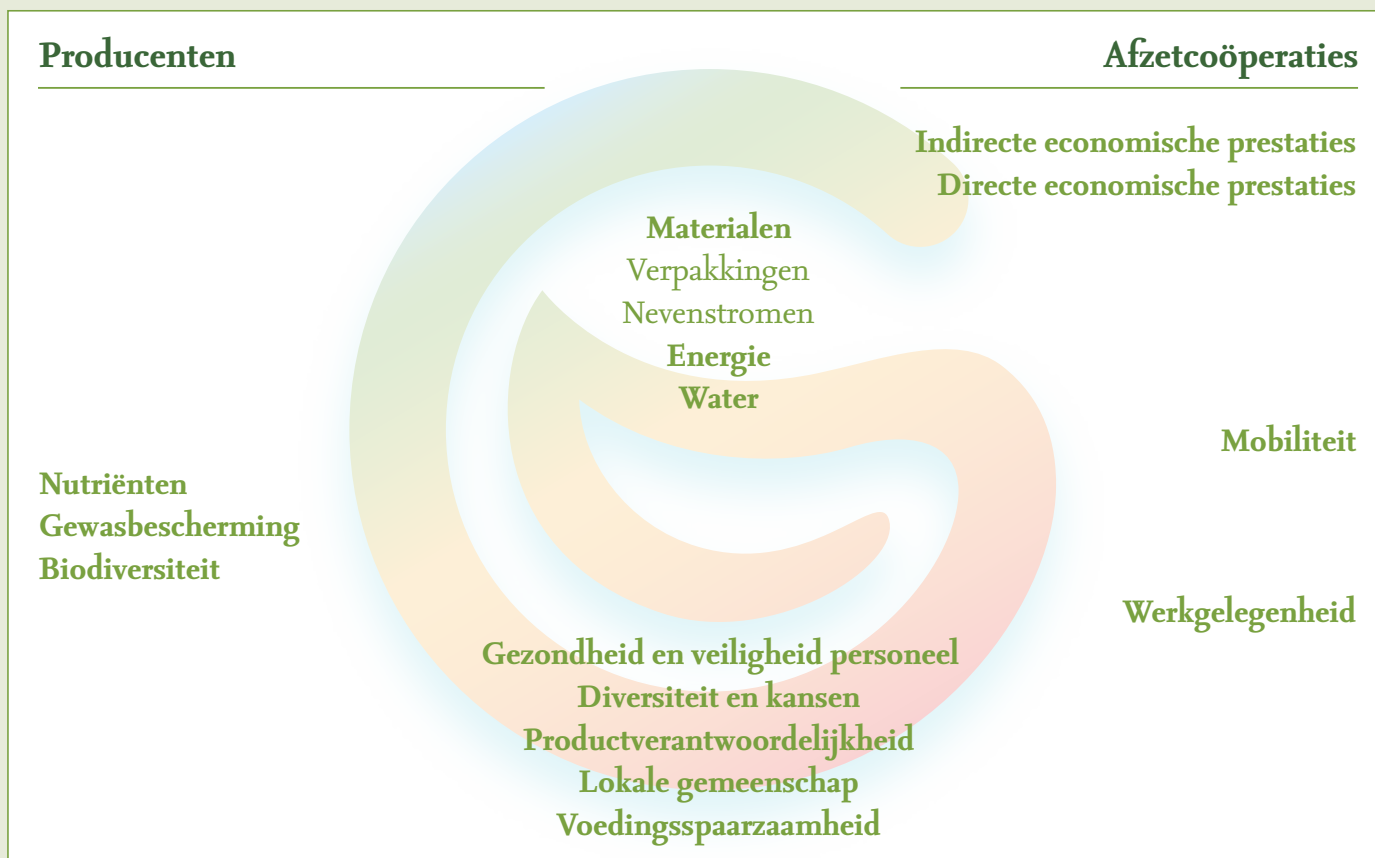
Figuur 1: Stakeholders Responsibly Fresh

Materiële aspecten

Dit rapport behandelt de aspecten die voor de sector het meest relevant zijn in het kader van duurzame ontwikkeling, materiële aspecten genoemd in de GRI-richtlijnen (figuur 2).

Voor de bepaling daarvan is enerzijds gekeken naar aspecten die de economische, ecologische en sociale impact van de sector weergeven. Anderzijds is overlegd met de verschillende stakeholders om te bepalen welke aspecten hun opvattingen en beslissingen significant beïnvloeden.

Figuur 2: Materiële aspecten Responsibly Fresh

Gegevensverzameling

Bij het opstellen van het rapport is gebruik gemaakt van specifieke informatie van de deelnemers aan Responsibly Fresh, namelijk bedrijfsinterne en -externe gegevens, informatie uit de charters duurzaam ondernemen en resultaten van het collectief dossier.

Over de duurzaamheidsaspecten wordt enerzijds gerapporteerd met gegevens die afzetcoöperaties wettelijk moeten verzamelen en openbaar maken. Anderzijds zijn bijkomende gegevens opgevraagd bij de deelnemers aan Responsibly Fresh.

Charter duurzaam ondernemen

Als voorwaarde voor deelname aan Responsibly Fresh geldt voor de afzetcoöperaties een certificaat voor een charter duurzaam ondernemen. De vijf deelnemende afzetcoöperaties hebben het certificaat voor de cyclus 2012-2013 behaald. De actiepunten, opgesteld voor de onderscheiden thema's van de charters, zijn extern geauditeerd en worden hier gerapporteerd.

Collectief dossier

Het collectief dossier – als voorwaarde voor deelname aan Responsibly Fresh – is opgesteld aan de hand van een enquête ingevuld door meer dan 80% van de actieve producenten aangesloten bij de deelnemende afzetcoöperaties van Responsibly Fresh. De inspanningen en de prestaties van de producenten worden weergegeven aan de hand van de resultaten van het collectief dossier.

Reikwijdte

Dit eerste duurzaamheidsrapport betreft de weg naar duurzame ontwikkeling in de periode 2012-2013 van de deelnemers aan Responsibly Fresh. Waar mogelijk zijn ook gegevens van 2011 meegenomen om evoluties duidelijk te maken. Het rapport is opgesteld door het VBT. Het handelt over de inspanningen rond duurzame ontwikkeling van de deelnemers aan Responsibly Fresh en de materiële aspecten waarop zij een impact kunnen hebben. Om de progressie van de deelnemers op vlak van duurzame ontwikkeling op te volgen, zal om de twee jaar gerapporteerd worden.

GRI

Het duurzaamheidsrapport is opgesteld volgens de 'G4 Sustainability Reporting Guidelines' van het Global Reporting Initiative (GRI).

Het GRI-duurzaamheidskader geeft principes, toelichtingen en implementatierichtlijnen die standaard vervat dienen te worden in een duurzaamheidsrapport. De GRI-richtlijnen zijn een internationale referentie voor transparante communicatie rond de ecologische, sociale en economische prestaties van een organisatie.

Structuur

Responsibly Fresh is initieel opgebouwd rond vier thema's: lage impact, biodiversiteit, nabijheid en voedingsspaarzaamheid. Omwille van transparantie en duidelijkheid wordt gekozen om te rapporteren binnen de drie grote thema's van duurzame ontwikkeling: economische, ecologische en sociale impact. In de verschillende hoofdstukken wordt aan de hand van GRI-indicatoren een overzicht gegeven van de prestaties van de deelnemers voor de materiële aspecten.

Responsibly Fresh

Collectief duurzaamheidskeurmerk en -project

Responsibly Fresh is een collectief duurzaamheidskeurmerk – een (h)erkenningsteken voor wie betrokken is bij de markt van verse groenten en fruit en vooruitgang wil boeken inzake welvaart, welzijn en milieu. Responsibly Fresh is een initiatief van het VBT. Naast het keurmerk heeft het VBT – met de leden-afzetcoöperaties – zich geëngageerd om Responsibly Fresh uit te bouwen tot een breder duurzaamheidsproject. Het VBT doet dat onder meer via vertegenwoordiging in bestaande kwaliteitssystemen om er de duurzaamheidscriteria beter in te bouwen.

Voorwaarden tot gebruik van het keurmerk

Het gebruik van het keurmerk is onderworpen aan strikte voorwaarden. Alleen producenten en afzetcoöperaties die aantoonbaar inspanningen leveren op diverse duurzaamheidsaspecten en -criteria, mogen het keurmerk dragen. Er werd gekozen om zowel producenten als afzetcoöperaties binnen Responsibly Fresh een engagement te laten aangaan voor externe initiatieven rond duurzame ontwikkeling. De onafhankelijke controle daarop maakt het project meer transparant en geloofwaardig en zorgt voor meer aansluiting bij diverse stakeholders. De voorwaarden betreffen drie elementen.

1. De individuele producenten moeten in

het bezit zijn van een geldig certificaat voor een kwaliteitssysteem. De kwaliteitssystemen die in aanmerking komen, zijn:

- Vegaplan Standaard zoals aangeboden door Vegaplan en met eisen voor de plantaardige productie betreffende voedselveiligheid, kwaliteit, traceerbaarheid, Integrated Pest Management (IPM) en duurzaamheid.
- GLOBALG.A.P., een internationale standaard gebaseerd op goede agrarische praktijken (GAP) voor de gehele landbouwproductie.

De producenten bekomen een certificaat na een externe controle door een gespecialiseerde onafhankelijke certificatie-instelling. Het certificaat heeft een beperkte geldigheidsduur en wordt hernieuwd indien blijvend aan de gestelde vereisten is voldaan. Van de producenten-deelnemers aan Responsibly Fresh voldoet reeds 68% aan zowel Vegaplan als GLOBALG.A.P.; de overige producenten zijn gecertificeerd voor één van de twee systemen.

2. De individuele afzetcoöperaties moeten in het bezit zijn van een certificaat voor een charter duurzaam of maatschappelijk verantwoord ondernemen, zoals aangeboden door derden, namelijk de provinciale overheden en/of VOKA (Vlaams Netwerk van Ondernemingen). De verschillende charters hebben drie belangrijke gemeenschappelijke eigenschappen. Ten eerste vertrekken de charters van een breed kader met tien thema's rond duurzaamheid. Ten tweede moet het engagement van de organisaties jaarlijks

hernieuwd worden door het uitwerken van concrete acties op een aantal van de voorgeschreven thema's. Ten derde wordt het certificaat voor het charter pas verleend na een externe evaluatie en audit. De afzetcoöperaties geven dus zelf een concrete invulling aan deze thema's, stellen zich jaarlijks bepaalde doelstellingen, tonen progressie en worden daarop beoordeeld door onafhankelijke derden.

3. Voor het collectief van de aangesloten producenten moeten de afzetcoöperaties progressie tonen op een reeks van duurzaamheidscriteria. De lijst met criteria werd in overleg binnen het VBT opgesteld. Bij de aanvraag tot deelname aan Responsibly Fresh wordt van de afzetcoöperatie een nulmeting verwacht, namelijk een overzicht van de huidige stand van zaken bij het collectief van de leden-producenten. Tevens engageert de afzetcoöperatie zich om de meting periodiek te actualiseren en de resultaten over te maken aan het VBT. Op die manier kan in globale overzichten effectief de progressie opgevolgd worden en kunnen afzetcoöperaties bepalen op welke gebieden hun producenten nog ondersteuning kunnen gebruiken.

Collectief dossier

Voor het collectief dossier 2013 zijn 49 duurzaamheidscriteria uitgewerkt in een vragenlijst. Eind 2013 is de vragenlijst door de afzetcoöperaties elektronisch ter beschikking gesteld van de producenten. Begin 2014 hebben 2.848 producenten – ruim 80% van de actieve producenten van de deelnemende afzetcoöperaties – de gerealiseerde en de geplande maatregelen via de enquête aangegeven. De verwerking van de enquête is gebeurd door het VBT. De resultaten worden bij de drie duurzaamheidsthema's aangehaald. De ondervraagde producenten en hun teelttechnieken zijn even verscheiden als de groenten en het fruit die zij produceren. De maatregelen om te beantwoorden aan de duurzaamheidscriteria verschillen dan ook tussen de producenten onderling. Rekening houdend met specifieke bedrijfssituaties en teeltplannen zijn bepaalde vragen enkel relevant voor een segment van de actieve producenten. Van de 49 duurzaamheidscriteria zijn er 34 verwerkt voor alle producenten. Voor 15 criteria wordt gerapporteerd voor de relevante doelgroep. Voor elk criterium zijn de antwoordmogelijkheden voor de producenten:

☐	Deed ik reeds de voorbije drie jaar (deed ik reeds)
☐	Doe ik sinds 2013-2014 (doe ik recent)
☐	Zal ik doen in de komende drie jaar (zal ik doen)
☐	Doe ik niet (doe ik niet)

Charter duurzaam ondernemen

In de cyclus 2012-2013 hebben de vijf afzetcoöperaties die deelnemen aan Responsibly Fresh – Belgische Fruitveiling, BelOrta, Limburgse Tuinbouwveiling, REO Veiling en Veiling Hoogstraten – het charter behaald. Zij hebben in totaal 114 actiepunten opgesteld, waarvan er 65% met succes uitgevoerd zijn. Er is nog 7% van de actiepunten in uitvoering en 28% is geëvalueerd, maar uiteindelijk niet haalbaar geacht op korte termijn. De resultaten van de cyclus 2012-2013 worden bij de drie duurzaamheidsthema's toegelicht. Voor de cyclus 2013-2014 hebben de afzetcoöperaties hun actiepunten zo succesvol mogelijk afgerond en zijn de audits voor de certificatie lopende. Ondertussen hebben alle afzetcoöperaties hun engagement voor de cyclus 2014-2015 vernieuwd door nieuwe actiepunten voor te dragen en uit te werken. Deze twee laatste cycli zullen in een volgend rapport behandeld worden.

Thema's van het keurmerk

Duurzaamheid is een veelomvattend begrip. Het VBT heeft zich samen met de leden-afzetcoöperaties de vraag gesteld welke duurzaamheidsthema's voor de sector het meest relevant zijn. Het gaat om thema's waarvoor de sector al heel wat inspanningen heeft geleverd, en waar nog ruimte is voor verbetering. Rekening houdend met producenten en afzetcoöperaties, met handel en retail, en met consumenten, concentreert Responsibly Fresh zich op vier thema's.

Lage impact

Zuinig omgaan met productiemiddelen en toepassen van principes van geïntegreerde teelt.

Biodiversiteit

Kiezen voor een gevarieerde teelt en ondersteunen van wetenschappelijk onderzoek naar nieuwe rassen en teelttechnieken.

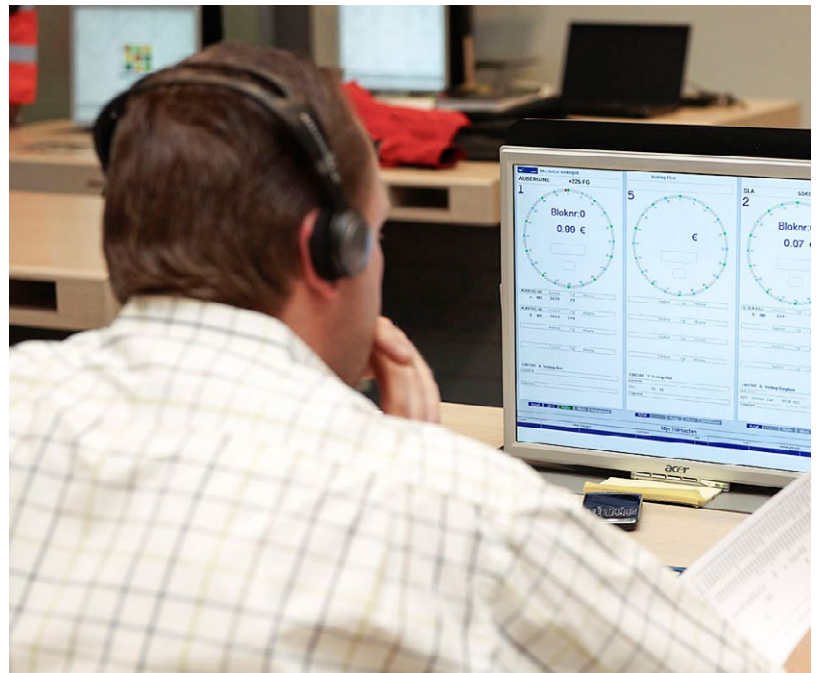
Nabijheid

De structuur van de afzetcoöperaties zorgt voor een korte, geïntegreerde keten, resulterend in transparante prijsvorming voor producenten, one-stop-shopping voor distributeurs en betaalbare kwaliteit voor consumenten.

Voedingsspaarzaamheid

Implementeren van doordachte bewaar technieken, klantgerichte porties en continu inspelen op de marktvraag.

Elk thema dekt een veelheid aan economische, ecologische en sociale elementen en criteria van duurzame ontwikkeling. De keuze van deze vier thema's geeft richting aan de inspanningen die de sector wil leveren.

Simultane klokverkoop

Duurzame ontwikkeling in kwaliteitssystemen

Responsibly Fresh is een breder project dan enkel een keurmerk. Na eerste verkennende overlegmomenten met de VBT-leden is het snel duidelijk geworden dat er naast het keurmerk, ook zou ingezet worden op het uitbouwen van duurzaamheidscriteria in bestaande kwaliteitssystemen. Het VBT is traditioneel vertegenwoordigd in een aantal kwaliteitssystemen, specifiek gericht op de primaire productie. De vertegenwoordiging op bestuurlijk vlak laat toe om, samen met andere stakeholders, de krijtlijnen uit te zetten voor de opzet en de ontwikkeling van het kwaliteitssysteem. De vertegenwoordiging op technisch vlak houdt in dat het VBT, ook hier samen met andere stakeholders, mee kan denken en werken aan het onderhoud en de concrete uitbouw van het kwaliteitssysteem. Met het collectief duurzaamheidsproject Responsibly Fresh wil het VBT, in overleg met de deelnemers, inzetten op het uitbouwen van bestaande kwaliteitssystemen richting duurzame ontwikkeling. Concreet werkt het VBT mee aan dergelijke aanpassingen in de standaarden van Vegaplan, GLOBALG.A.P. en QS.

- Gebaseerd op een samenwerking doorheen de agro-voedingsketen, is de Vegaplan Standaard sedert 01.03.14 uitgebreid met een aantal duurzaamheidscriteria. In de voorgaande IKKB Standaard kreeg duurzaamheid reeds aandacht, maar lag de nadruk toch vooral op voedselveiligheid en productkwaliteit. Met de overgang naar de Vegaplan Standaard zijn relevante duurzaamheidseisen toegevoegd. Vegaplan stelt dat de plantaardige sector op die manier proactief inspeelt op de vraag van de markt. Verder is in België geopteerd voor de omzetting van de Europese IPM-beginselen (EU Richtlijn 2009/128/EG) in regionale richtsnoeren en de opname ervan in de Vegaplan Standaard. Ook dit draagt bij tot een verduurzaming van de standaard. De vernieuwde Vegaplan Standaard is sedert 01.06.14 van kracht. (www.vegaplan.be)
- Ook binnen GLOBALG.A.P. ligt traditioneel de nadruk op goede agrarische praktijken en voedselveiligheid. De voorbije jaren is in diverse technische werkgroepen nagedacht over het aanpassen van de eisen, ter voorbereiding van de standaard versie 5, die midden 2015 gelanceerd wordt en vanaf 01.01.16 van kracht gaat.

Specifieke werkgroepen richten zich op duurzame ontwikkeling – onder meer Responsible Water Management, GRASP (GLOBALG.A.P. Risk Assessment Social Practices) en Sustainability.

Ook daar is het VBT aanwezig vanuit het standpunt dat duurzame ontwikkeling noodzakelijk is en dat het geheel van eisen realistisch, relevant en haalbaar moet blijven voor de producenten. (www.globalgap.org)

- Bij het Duitse kwaliteitssysteem Qualität und Sicherheit (QS) loopt sinds eind 2013 een duurzaamheidsonderzoek voor de sector groenten en fruit. Het onderzoek wil een stand van zaken van relevante bestaande duurzaamheidsprojecten opmaken en kritieke punten voor de sector identificeren. Tegen eind 2014 worden de resultaten verwacht. Deze zullen door de technische werkgroep waar nodig vertaald worden in aanpassingen aan en aanvullingen bij de eisen in de standaard. (www.q-s.de)

Economische
impact

Collectief in en samen met de afzetcoöperaties – beter gekend als ‘veilingen’ – streven de producenten naar economische duurzaamheid. Continu investeren is noodzakelijk om de uitdagingen aan te gaan die op de bedrijven afkomen. Samenwerken in en met de afzetcoöperaties is een unieke manier van ondernemen. Daarbij wordt gestreefd naar een degelijke financiële waardering van de inspanningen van de afzetcoöperaties om voor ieder product in de gegeven omstandigheden de beste prijs uit de markt te halen. De harde cijfers vertalen zich in de totale omzet en het belang van export. De inspanningen volgens de coöperatieve waarden en principes komen tot uiting in het thema ‘nabijheid’ van Responsibly Fresh.

Coöperatieve meerwaarde

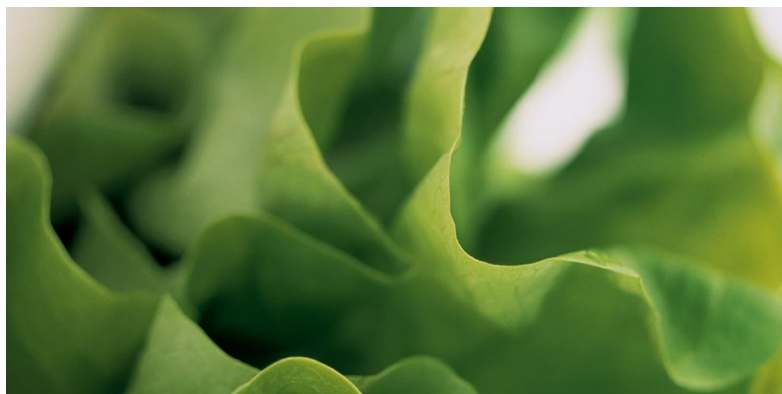
De afzetcoöperaties groenten en fruit, beter gekend als ‘veilingen’, zijn in principe niet meer, maar ook niet minder, dan groepen van producenten die zich vrijwillig verenigd hebben om samen hun producten te verkopen. Zij hebben daarbij gekozen voor een onderneming waarvan ze samen eigenaar zijn en die ze democratisch controleren. De afzetcoöperaties die deelnemen aan Responsibly Fresh zijn letterlijk ‘duurzame’ ondernemingen; sommigen onder hen bestaan reeds meer dan 75 jaar.

De producenten van groenten en fruit bevinden zich vooraan in de voedselketen. Zij produceren een uitgebreid gamma kwaliteitsvolle groenten en fruit volgens de seizoenen. Daarbij hebben zij te maken met specifieke productie- en marktomstandigheden. Ten eerste, bepalen weersomstandigheden in belangrijke mate de oogst en belagen ziekten en plagen de productie en de producten. Ten tweede, vertegenwoordigen productiemiddelen een groot deel van de werkingskosten. Ten derde, opereren de

producenten in een internationale markt met een brede, versnipperde aanbodzijde ten opzichte van een geconcentreerde vraagzijde. Om weerstand te bieden aan die specifieke omstandigheden kiezen producenten ervoor om samen te werken in de vorm van een coöperatie, die eigendom is van de leden-producenten. Bovendien hebben zij op hun eigen bedrijven permanent aandacht voor een duurzame uitbouw van de activiteiten.

Samenwerken in een afzetcoöperatie is een specifieke manier van ondernemen. Het belangrijkste doel van de coöperatie is het verbeteren van het inkomen van de leden door de captatie van een groter deel van de toegevoegde waarde in de voedselketen. Dat doet de afzetcoöperatie door het concentreren van het aanbod en het organiseren van de vermarkting van groenten en fruit, aangeleverd door de leden-producenten. Daarnaast biedt de afzetcoöperatie andere diensten en activiteiten aan om haar leden te ondersteunen en om te fungeren als duurzame business-partner in de keten. Elke afzetcoöperatie legt andere accenten in de diensten die ze aanbiedt, om zo goed mogelijk in te spelen op de behoefte van haar leden en om mee te draaien in de competitieve markt.

Eventuele winst uit de bedrijfsvoering van de afzetcoöperatie zelf wordt uitgekeerd als coöperatieve teruggave aan de eigenaars-producenten of wordt toegevoegd aan het kapitaal van de coöperatie. Het is noodzakelijk om in de coöperatie te blijven investeren zodat ze uitdagingen, zowel nu als in de toekomst, kan aangaan. De verdere uitbouw van een duurzame bedrijfsvoering is een belangrijk actiepoint in de ontwikkeling van de afzetcoöperaties.

Omzet en export

In 2013 hebben de Responsibly Fresh-afzetcoöperaties een gezamenlijke omzet van bijna 800 miljoen euro gerealiseerd (tabel 1). Daarmee vertegenwoordigen ze 85% van de totale VBT-omzet en 95% van de VBT-omzet in de versmarkt.

	2011	2012	2013
BFV	105,0	100,8	111,4
BelOrta	294,7	366,9	356,1
LTV	9,7	9,4	7,5
REO Veiling	130,9	155,8	157,1
Veiling Hoogstraten	143,5	157,9	167,4
Responsibly Fresh-afzetcoöperaties	683,9	790,8	799,5

Tabel 1: Omzet Responsibly Fresh-afzetcoöperaties (in miljoen €)

De Responsibly Fresh-afzetcoöperaties verhandelen een ruim assortiment verse groenten en fruit. Ongeveer 80% van de omzet wordt gerealiseerd door de Top-10 producten (tabel 2). Daarnaast vermarkten de afzetcoöperaties nog vele andere groenten en fruit, van vergeten groenten, over specialiteiten tot innovatieve, nieuwe soorten.

	Aanvoer (miljoen kg, stuks)			Omzet (miljoen €)		
	2011	2012	2013	2011	2012	2013
Aardbeien (kg)	44,9	48,7	46,0	122,4	117,7	129,9
Appelen (kg)	155,0	125,5	114,8	57,7	52,9	56,0
Bloemkolen (st)	11,8	11,3	10,1	7,7	7,5	7,1
Komkommers (st)	108,7	119,9	111,0	21,8	31,2	32,9
Kropsla (st)	104,0	97,2	96,2	22,5	36,9	29,8
Paprika (kg)	37,2	33,6	32,7	38,0	37,2	44,4
Peren (kg)	164,3	155,2	128,2	75,6	81,9	90,3
Prei (kg)	67,7	62,0	56,3	25,0	31,4	38,9
Tomaten (kg)	228,5	237,0	249,3	119,2	181,0	149,1
Witloof (kg)	50,7	51,7	54,2	49,5	52,8	43,1
Top-10				539,4	630,4	621,5

Tabel 2: Aanvoer en omzet Top-10 producten Responsibly Fresh-afzetcoöperaties

De Belgische groente- en fruitsector is sterk exportgericht. In 2012 bedroeg de totale exportwaarde (inclusief re-export) voor verse groenten 661 miljoen euro, die van vers fruit 578 miljoen euro. Voor heel wat producten wordt meer dan de helft van de Belgische productie geëxporteerd, voor peren zelfs meer dan 90%. Algemeen zijn de belangrijkste exportbestemmingen de buurlanden Frankrijk, Duitsland, Nederland en het Verenigd Koninkrijk. Voor fruit is de Russische Federatie, met 25% van de exportwaarde, de belangrijkste bestemming. De laatste jaren wordt Frankrijk relatief belangrijker, terwijl Duitsland als bestemming inboet. Voor fruit is er een toename van het aandeel export naar andere bestemmingen tot 27%, terwijl dit voor groenten stabiel blijft rond 15%.

Verkoopzaal

Waardeketen

De afzetcoöperaties hebben een unieke rol in de waardeketen. Zij verzamelen de aanvoer van de leden-producenten en leveren aan een diverse groep van afnemers. De unieke rol wordt gerealiseerd via een set van specifieke activiteiten.

KWALITEITSCONTROLE

Reeds tijdens de productie en bij de oogst wordt gecontroleerd of processen en producten voldoen aan de marktvoorwaarden. Bij de aanvoer op de afzetcoöperatie worden groenten en fruit gecontroleerd op kwaliteit, gewicht, grootte en verpakking. Daarna kunnen de producten in uniforme kwaliteitsblokken aangeboden worden aan de afnemers.

VERKOOP

De afzetcoöperaties groenten en fruit hanteren een optimale mix aan verkoopsystemen. Voor dagverse producten is de klokverkoop leidend. De producten worden samen met gelijkaardige producten van de andere Belgische afzetcoöperaties aangeboden via een simultane klokverkoop aan het totale koperspubliek. Dat zorgt voor een uniforme en transparante prijsvorming. De kopers bevinden zich thuis of in de verkoopzaal van een afzetcoöperatie. Het thuiskoopsysteem is enkele jaren geleden ingevoerd en biedt een meerwaarde voor de koper, die tijd en verplaatsingskosten bespaart. Daarnaast is er voorverkoop via de klok om in te spelen op de vraag van kopers naar een verzekerde aanvoer en specifieke verpakkingen. Tenslotte wordt contractuele verkoop op termijn toegepast. Zowel het aantal verpakkingseenheden van een bepaald product, de prijs en de periode van levering worden daarbij vooraf bepaald. Voor een aantal groentesoorten verloopt dit zelfs via een elektronisch systeem, de zogenaamde E-bemiddeling.

VERPAKKING

Functioneel zorgen verpakkingen voor een vlotte logistiek en de noodzakelijke traceerbaarheid. Verder laten ze toe hygiënisch te werken en staan ze mee borg voor het kwaliteitsbehoud van de verse producten in het handelskanaal. Daarnaast kunnen producten via verpakkingen optimaal gepresenteerd worden en wordt de verbruiker passend geïnformeerd. Daarbij moet steeds voldaan worden aan de wettelijke vereisten, met nationale en internationale bepalingen. De afzetcoöperatie levert de nodige verpakkingen aan volgens de wensen van de klant. Het verpakken zelf gebeurt op de afzetcoöperatie of bij de producent.

Waardeketen

LOGISTIEK

In afwachting van en tijdens de verkoop worden groenten en fruit kortstondig opgeslagen op de coöperatie. De opslag gebeurt bij optimale temperatuur en relatieve vochtigheid, specifiek voor een bepaald product. Na verkoop worden de producten onmiddellijk beschikbaar gesteld op de laadplaatsen van de kopers.

ONDERZOEK EN INNOVATIE

Het VBT is actief betrokken bij het invullen van de onderzoeksvragen van de leden-afzetcoöperaties en hun producenten. Het ondersteunt bij het definiëren van onderzoeksthema's, het opvolgen van projecten en het valoriseren van resultaten. Tevens voorziet het VBT, namens de individuele leden, in cofinanciering. Het VBT is samen met de Katholieke Universiteit Leuven, medeoprichter van het Vlaams Centrum voor Bewaring van Tuinbouwproducten (VCBT). Daarnaast wordt met andere onderzoeksinstituten samengewerkt.

MARKETING

Afzetcoöperaties bouwen steeds meer commerciële activiteiten uit om groenten en fruit van hun producenten zo goed mogelijk aan te bieden aan mogelijke klanten en consumenten. Topkwaliteit onderscheiden via keurmerken is daarbij een belangrijke strategie. Daarnaast gaan afzetcoöperaties ook actief op zoek naar nieuwe markten.

Logistieke activiteiten op de afzetcoöperatie

PRODUCTIEPLANNING

Afzetcoöperaties evalueren het volume dat geproduceerd, aangevoerd en rendabel verhandeld kan worden. Bij het vermarkten van verse groenten en fruit wordt steeds gezocht naar het optimaal evenwicht tussen de natuur (die bepaalt hoe goed de oogst zal zijn en welke producten in welke periodes van het jaar voorhanden zijn), de wisselende vraag van klanten en consumenten, en de zorg voor voedingsspaarzaamheid.

PRODUCENTENBEGELEIDING

De medewerkers van de afzetcoöperaties hebben een uitgebreide kennis over de verschillende relevante werkgebieden van de afzetcoöperatie en de producenten. Zij staan de producenten bij met advies en begeleiding.

Nabijheid

Met het thema 'nabijheid' benadrukt Responsibly Fresh de intense samenwerking tussen producenten en afzetcoöperaties, de inzet van de producenten in de coöperaties en de gezamenlijke betrokkenheid bij de gemeenschap. Coöperatieve samenwerking steunt op zes waarden, namelijk democratie, gelijkheid, rechtvaardigheid, solidariteit, verantwoordelijkheidszin en zelfhulp. Om die waarden praktisch te kunnen toepassen in het management van een coöperatie, vertaalt de International Co-operative Alliance (ICA) ze naar zeven ICA-principes. De principes worden door de Responsibly Fresh-afzetcoöperaties hoog in het vaandel gedragen.

Vrijwillige toetreding en open lidmaatschap

Coöperaties zijn vrijwillige organisaties die openstaan voor alle personen die gebruik willen maken van hun diensten en bereid zijn om de verplichtingen van het lidmaatschap te aanvaarden.

Democratische controle door leden

Coöperaties worden democratisch bestuurd door de leden die actief deelnemen aan de beleidsbepaling en het beslissingsproces.

Economische participatie van de leden

Leden dragen bij tot het kapitaal van de coöperatie die ze democratisch besturen.

Autonomie en onafhankelijkheid

Coöperaties zijn autonome organisaties, gecontroleerd door hun leden. De coöperatie is onafhankelijk en bepaalt zelf haar toekomst.

Vorming, opleiding en informatie

Coöperaties zorgen voor vorming en opleiding voor de leden, het bestuur en de professionele medewerkers, zodat ze effectief kunnen bijdragen aan de werking en de ontwikkeling van de coöperatie.

Samenwerking tussen coöperaties

Coöperaties kunnen samenwerken om de belangen van hun leden maximaal te dienen.

Betrokkenheid bij de gemeenschap

Coöperaties zijn nauw verweven met de lokale gemeenschap waarin ze opereren.

Charter duurzaam ondernemen

Het producentenlandschap in de sector groenten en fruit is aan sterke veranderingen onderhevig. Een daling van het aantal actieve producenten in combinatie met een schaalvergroting van de bedrijven, veranderende klimaatomstandigheden en verscherpte wetgeving zijn slechts enkele voorbeelden van deze veranderingen. De afzetcoöperatie moet de strategie en de rol die ze kan spelen in de sector blijven in vraag stellen om haar diensten zo goed mogelijk af te stemmen op de behoeften van de huidige en de toekomstige producenten. Daarbij is het integreren van duurzaam ondernemen in het beleid en in de activiteiten van de organisatie absoluut noodzakelijk. De afzetcoöperaties werken op een constructieve manier aan die doelstelling via het thema 'Corporate governance' in het charter. In de cyclus 2012-2013 hebben de afzetcoöperaties van Responsibly Fresh duurzame ontwikkeling opgenomen in hun beleidsverklaring, visie en missie. Een actiepunten in de volgende cyclus is het uitwerken van relevante indicatoren voor economische, ecologische en sociale prestaties. Zo wordt duurzame ontwikkeling stelselmatig geïntegreerd in de doelstellingen en het dagelijks management van de afzetcoöperaties.

Collectief dossier

In het collectief dossier van de producenten zijn geen specifieke criteria opgenomen betreffende economische performance. De economische impact van de inspanningen voor duurzame ontwikkeling is nochtans reëel. Enerzijds leiden bepaalde inspanningen tot hogere kosten. Voorbeelden zijn de investeringen in energie- en waterbesparende technieken die toelaten de ecologische impact van het bedrijf te beperken. Ook sociaal gerichte activiteiten, zoals adequate infrastructuur, opleidingen en ontspanningsmogelijkheden voor het personeel, vertegenwoordigen een bijkomende bedrijfskost. Anderzijds hebben bepaalde inspanningen een positieve economische impact; rechtstreeks door de verlaging van de kosten (bijvoorbeeld lagere kosten voor bemesting en gewasbescherming) of onrechtstreeks door hun bijdrage tot het imago van het bedrijf en de goodwill van de omgeving.

Ecologische
impact

Om producten vers en kwaliteitsvol te vermarkten en diensten doorheen de waardeketen aan te bieden, gebruiken afzetcoöperaties en hun producenten diverse middelen en hulpbronnen. De belangrijkste zijn verpakkingen, energie en water. Voor de productie van groenten en fruit wordt deze lijst aangevuld met bodem en nutriënten, met gewasbescherming en geïntegreerde teelt, en met biodiversiteit. Mobiliteit is dan weer meer relevant voor de afzetcoöperaties. De deelnemers aan Responsibly Fresh zijn zich bewust van de uitputbaarheid van natuurlijke bronnen en gaan er dan ook rationeel mee om. Het verkleinen van de ecologische impact is niet enkel voordeliger voor het milieu, ook de werking van afzetcoöperaties en producenten wordt erdoor efficiënter.

Preventie en valorisatie

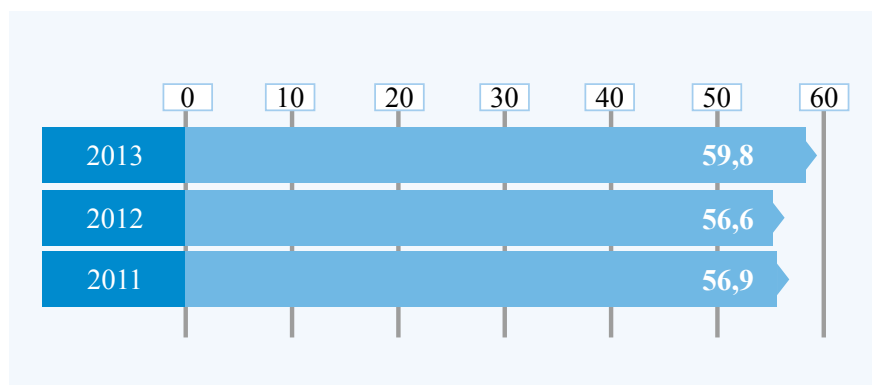

VERPAKKINGEN

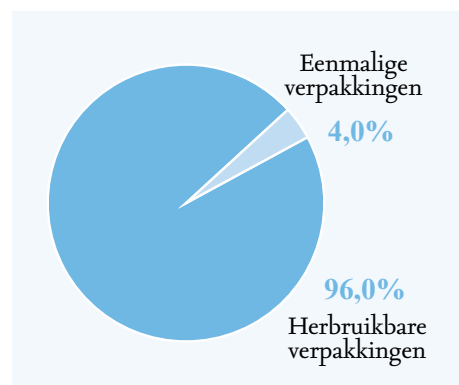
Binnen Responsibly Fresh worden verpakkingen beschouwd als waardevolle en cruciale elementen in de bedrijfsvoering van afzetcoöperaties en producenten. Deze hebben blijvend oog voor afvalpreventie en stellen alles in het werk om de verpakkingen optimaal te beheren. De hoeveelheid materiaal wordt zoveel als mogelijk beperkt en de voorkeur wordt gegeven aan herbruikbare verpakkingen en materialen die gerecycleerd kunnen worden. Reeds voor de derde maal op rij hebben de Responsibly Fresh-afzetcoöperaties in 2013 een driejaarlijks **sectoraal afvalpreventieplan** opgesteld. Het plan 2013-2016 geeft inzicht in het belang van verpakkingen voor de afzetcoöperaties en de uitgevoerde en geplande inspanningen om hier rationeel mee om te gaan

en in de mate van het mogelijke verpakkingsafval te voorkomen. Het sectoraal plan wordt gecoördineerd door het VBT en is in oktober 2013 ingediend bij de Interregionale Verpakkingscommissie.

Bedrijfsmatige verpakkingen worden opgedeeld in transport- en handelsverpakkingen en komen niet bij de uiteindelijke consument terecht. Standaard worden herbruikbare verpakkingen in een open pool systeem gebruikt, zoals de meermalige kunststofkisten als handelsverpakkingen (bijvoorbeeld EPS- en IFCO-bakken) en de meermalige pallets als transportverpakkingen (bijvoorbeeld EURO- en CHEP-pallets). Van de bedrijfsmatige verpakkingen die de afzetcoöperaties van Responsibly Fresh op de Belgische markt brengen, is reeds meer dan 96% herbruikbaar (figuur 3 en 4). Vanuit die situatie is het moeilijk om verder spectaculaire vooruitgang te boeken betreffende meermalig gebruik.

Figuur 3: Gewicht bedrijfsmatige verpakkingen op Belgische markt gebracht door Responsibly Fresh-afzetcoöperaties (in 1.000 ton)

Figuur 4: Bedrijfsmatige verpakkingen volgens type op Belgische markt gebracht door Responsibly Fresh-afzetcoöperaties

Huishoudelijke verpakkingen komen uiteindelijk bij de consument terecht. Standaard wordt hiervoor gebruik gemaakt van éénmalige verpakkingen, vooral onder invloed van marktorganisatie en commerciële elementen. In de periode 2011-2013 is het totale gewicht van de huishoudelijke verpakkingen die door de Responsibly Fresh-afzetcoöperaties op de Belgische markt gebracht zijn, sterk gestegen. Dit is vooral het gevolg van een hoger gewicht van het aangevoerd en verhandeld product. Tevens worden klant-specifieke verpakkingen, op vraag van de afnemers, steeds belangrijker in vergelijking met uniforme, gestandaardiseerde verpakkingen. (figuur 5 en 6)

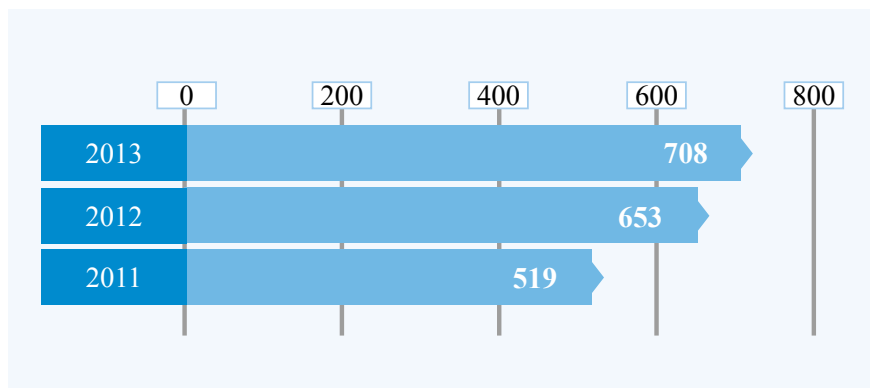
In het kader van een verduurzaming van de eenmalige huishoudelijke verpakkingen pleit het VBT er reeds enkele jaren voor om punnets op te nemen in het systeem van selectieve sortering, ophaling en recyclage van PMD-afval. Punnets zijn de specifieke huishoudelijke mono-materiaal PET-plastiek verpakkingen voor verse groenten en fruit. Zij vertegenwoordigen nagenoeg twee derde van het totale gewicht van huishoudelijke verpakkingen op de Belgische markt gebracht door de afzetcoöperaties. Op vandaag maken zij deel uit van het gemengd huishoudelijk afval. Wanneer punnets worden toegevoegd aan de PMD-fractie kunnen zij beter gerecycleerd worden, met een positieve ecologische impact als gevolg.

Charter duurzaam ondernemen

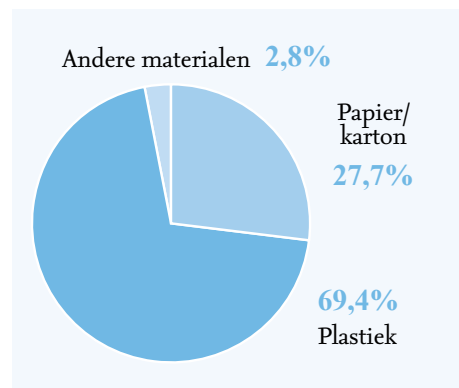
In het thema 'Duurzaam materialenbeheer' van het charter voeren de afzetcoöperaties van Responsibly Fresh concrete actiepunten uit om verpakkingen efficiënter te gebruiken. Nieuwe ontwikkelingen in verpakkingsmaterialen worden op de voet gevolgd. Waar relevant worden nieuwe verpakkingen uitgetest en geëvalueerd. Bij een positieve evaluatie wordt de effectieve omschakeling naar de nieuwe verpakking gestart. De nadruk bij de nieuwe verpakkingen ligt op milieuvriendelijkere verpakkingsmaterialen, lichtere verpakkingen en besparende verpakkingstypes. Vervanging van PVC-houdende folie door PVC-vrije folie als verpakkingsmateriaal is een voorbeeld van een succesvol uitgevoerd actiepunt. Daarnaast zetten de afzetcoöperaties ook hun producenten aan tot het gebruik van meermalige verpakkingen. Een concreet voorbeeld is de gezamenlijke aankoop van kunststof palloxxen door afzetcoöperatie en producenten. De komende cyclus van het charter zal verder ingezet worden op efficiënt verpakkingsgebruik. Daarbij wordt constant een afweging gemaakt tussen de eisen van het product, van de markt en van de wetgeving en de mogelijkheden tot afvalpreventie en minder milieubelastende verpakkingen. Daarbij zullen meermalige verpakkingen verder maximaal gepromoot worden bij de afnemers. Efficiënter afvalbeheer is een actiepunt dat meermaals voorkomt in de charters van de afzetcoöperaties. De aankoop van een perscontainer zorgt ervoor dat het afvalvolume wordt teruggedrongen en het aantal afvaltransporten daalt. Afzetcoöperaties verminderen het papierverbruik door de invoer van elektronische facturatie. Ze hechten belang aan de sensibilisering van de medewerkers over het verschil dat zij kunnen maken op ecologisch vlak. Meerdere actiepunten zijn gericht op de bewustmaking van het belang van sorteren van afval of van spaarzaam omgaan met elektriciteit.

Collectief dossier

Ook producenten proberen het papierverbruik te reduceren. In het collectief dossier wordt duidelijk dat elektronische communicatie 85% van de producenten ook helpt in een efficiënt bedrijfsmanagement en een open communicatie.

Figuur 5: Gewicht huishoudelijke verpakkingen op Belgische markt gebracht door Responsibly Fresh-afzetcoöperaties (in ton)

Figuur 6: Huishoudelijke verpakkingen volgens materiaal op Belgische markt gebracht door Responsibly Fresh-afzetcoöperaties

Punnets

NEVENSTROMEN

Het streven van afzetcoöperaties en producenten is om zoveel mogelijk marktbaar product effectief op de versmarkt te commercialiseren.

Responsibly Fresh focust daartoe op voedingsspaarzaamheid. De productie en de vermarkting van groenten en fruit kan echter ook leiden tot producten die niet geschikt zijn voor de versmarkt. Oogstafval en andere niet-marktbare producten zijn nevenstromen die gevaloriseerd worden als diervoeder, bemesting of energiebron.

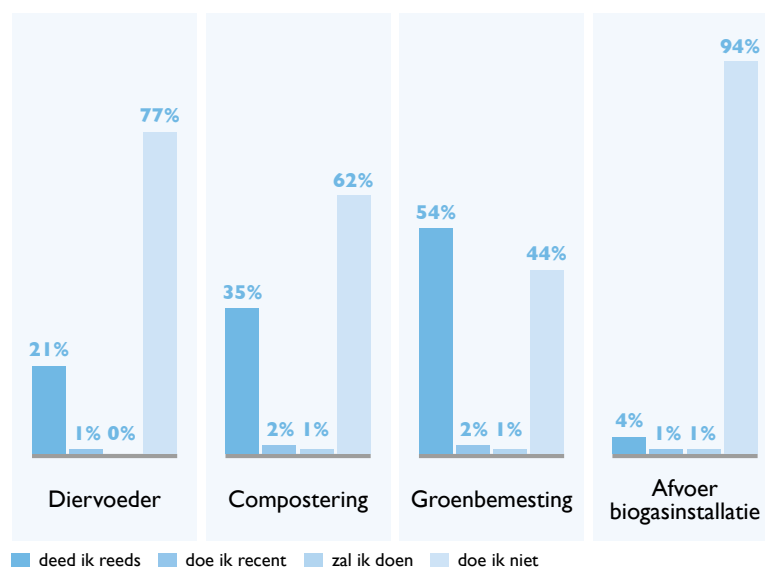
Charter duurzaam ondernemen

In het kader van het thema 'Duurzaam materialenbeheer' van het charter, zet een afzetcoöperatie twee biogasinstallaties in. Die installaties vergisten onder meer organisch afval tot biogas. Dat gas wordt omgezet tot elektriciteit. Het overblijvend residu wordt als droge stof aangewend als bodemverbeteraar.

Collectief dossier

Door de producenten worden producten die nog hoogwaardig zijn, aangewend als veevoeder (22%). Daarnaast worden nevenstromen gecomposteerd (37%) of ingewerkt op landbouwpercelen (56%) om de bodemvruchtbaarheid te verhogen. Verder worden nevenstromen opgehaald om ze te gebruiken in biogasinstallaties als energiebron (5%). (figuur 7)

Meer dan de helft van de producenten registreert (60%) en evalueert (52%) de bronnen en de afzet van het bedrijfsafval. Sorteren volgens fractie en een gescheiden afvoer van het bedrijfsafval is de standaard (91%). Daarnaast maakt 29% van de producenten gebruik van biologisch afbreekbare bedrijfsmaterialen. Reeds 13% levert inspanningen voor de specifieke zuivering van afvalwater.

■ deed ik reeds ■ doe ik recent ■ zal ik doen ■ doe ik niet

Figuur 7: Nevenstromen bij Responsibly Fresh-producenten

Energie

Afzetcoöperaties en producenten gebruiken energie van verschillende bronnen, die zo efficiënt mogelijk worden ingezet. Het energieverbruik wordt nauw opgevolgd, geregistreerd en geëvalueerd. Tal van initiatieven worden genomen om het energieverbruik te verlagen of om over te schakelen op meer duurzame energiebronnen.

Charter duurzaam ondernemen

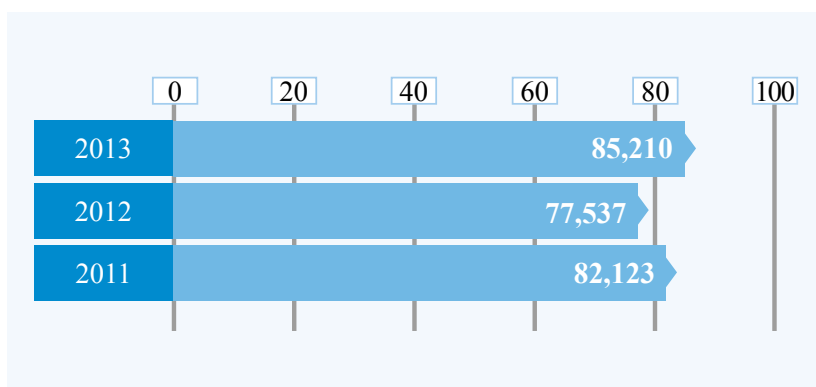
In het thema 'Duurzaamheid integreren in de uitbouw van de bedrijfsinfrastructuur' van het charter zoeken de afzetcoöperaties naar manieren om de bedrijfsstructuur, het investerings- en aankoopbeleid en de product- en dienstontwikkeling verder te verduurzamen. Bij de bouw van een nieuw kantoor is bijvoorbeeld een warmtepomp geplaatst, energie-efficiënte verwarming en koeling gebruikt en voor hoge rendementsverlichting gekozen.

Warmtekrachtkoppeling-installatie

RATIONEEL ENERGIEVERBRUIK

Omdat afzetcoöperaties hun producten zo vers en kwaliteitsvol mogelijk bij de klant willen krijgen, vragen de activiteiten, en vooral de logistieke processen, veel energie. Daarbij wordt gezocht naar de meest efficiënte aanwending om de ecologische impact en de werkingskosten te verlagen. De meeste energie wordt verbruikt onder de vorm van elektriciteit. De bewaring van producten bij optimale temperatuur en relatieve vochtigheid is een proces dat het grootste deel van het elektriciteitsverbruik uitmaakt. Een performante isolatie, een nauwe opvolging van bewaarcondities en een regelmatige controle van de koelinstallaties zijn belangrijke energiebesparende maatregelen. Samenwerking met verschillende onderzoeksinstituten resulteert in de toepassing van innovaties voor zuinigere installaties. Voor het interne transport van producten wordt gekozen voor elektrische heftrucks. Ze zijn energie-efficiënt, stoten geen schadelijke stoffen uit en veroorzaken weinig geluidshinder. Verder wordt energie verbruikt voor de verlichting en de verwarming van de gebouwen van de afzetcoöperatie. Het totale energieverbruik van de Responsibly Fresh-afzetcoöperaties schommelt licht tussen 2011 en 2013 (figuur 8).

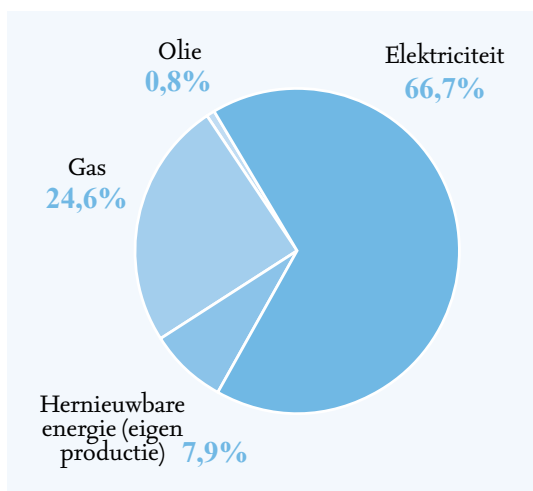
Figuur 8: Energieverbruik bij Responsibly Fresh-afzetcoöperaties (in 1.000 MWh)

Charter duurzaam ondernemen

In het charter werken de afzetcoöperaties concrete actiepunten uit rond het thema 'CO₂-neutraliteit: rationeel energiegebruik'. Verschillende afzetcoöperaties lieten een eco-mapping uitvoeren, waarbij duidelijk wordt waar zich mogelijkheden bevinden voor energiebesparing. Het optimaliseren van de verlichting is in vele gevallen een eerste mogelijkheid. Daarom worden projecten rond re-lighting van aanvoerloodsen uitgevoerd, waarbij oude verlichting wordt vervangen door meer duurzame versies. Daarnaast zijn of worden projecten uitgevoerd om de verlichting te beperken tot plaatsen en tijdstippen waar het noodzakelijk is. Verder zorgt het plaatsen van snellooppoorten tussen koelcellen in loodsen voor een beperking van het verlies aan koude.

HERNIEUWBARE ENERGIE

De Responsibly Fresh-deelnemers hebben de afgelopen jaren geïnvesteerd in eigen energieproductie vanuit hernieuwbare bronnen (figuur 9). Het aandeel van deze energie in het totale verbruik is gestegen van 6,8% in 2011 naar 7,9% in 2013. Zonnepanelen zijn de grootste bron van hernieuwbare energie.

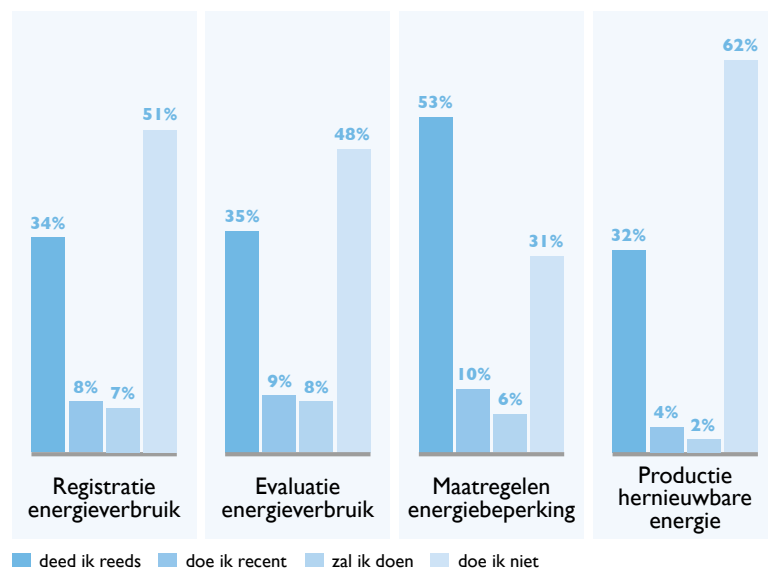
Figuur 9: Energieverbruik volgens bron bij Responsibly Fresh-afzetcoöperaties

Charter duurzaam ondernemen

In het thema 'CO₂-neutraliteit: hernieuwbare energie' van het charter zijn heel wat mogelijkheden onderzocht om de opwekking en het interne gebruik van hernieuwbare energie op te drijven. Een voorbeeld van een succesvolle actie zijn de installaties van warmtekrachtkoppeling-installaties (WKK's). Daarnaast slagen de afzetcoöperaties erin om het intern gebruik van de door hun opgewekte hernieuwbare energie, te laten toenemen. Het resterende deel wordt geïnjecteerd in het lokale distributienet. In de volgende cyclus wordt getracht de mogelijkheden tot een verhoging van de geproduceerde hernieuwbare energie, die haalbaar bleken uit eerdere studies, effectief te implementeren.

Collectief dossier

Bij de producenten wordt het energieverbruik sterk bepaald door de bedrijfssituatie en in het bijzonder het teeltplan. Zo ligt het verbruik algemeen hoger bij beschermde teelten van groenten en fruit in vergelijking met openluchtteelten. Uiteraard hebben de weersomstandigheden hier een belangrijke invloed. Producenten van Responsibly Fresh gaan op een rationele manier om met energie. Meer dan 40% registreert en evalueert het energieverbruik. Meer dan 60% neemt maatregelen om het energieverbruik te beperken. Dat kan bijvoorbeeld door energieschermen te plaatsen in serres, serrekappen te reinigen voor een maximale lichtinval en later te planten om de koudste maanden te vermijden. Daarnaast produceert ruim een derde van de producenten (36%) reeds zelf hernieuwbare energie, vooral door zonnepanelen (32%) en WKK's (7%). Uit het collectief dossier wordt duidelijk dat de producenten de komende jaren bijkomende stappen willen nemen voor een rationeel energieverbruik. Daarbij is een goede registratie aangewezen, alleen zo kan geëvalueerd en bijgestuurd worden. (figuur 10)

Figuur 10: Energieverbruik bij Responsibly Fresh-producenten

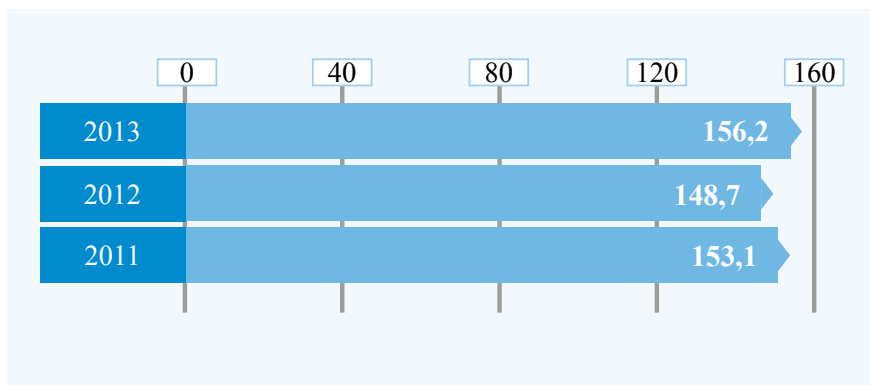
Opvang hemelwater serre

Water

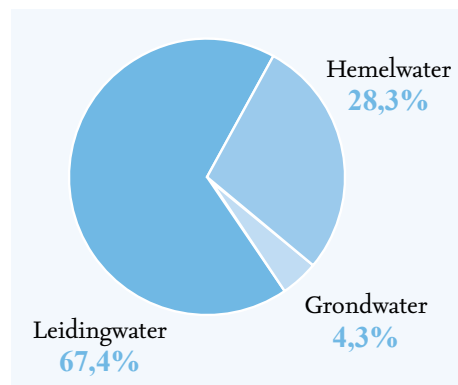
Water is een waardevolle, schaarse hulpbron waarmee de deelnemers aan Responsibly Fresh spaarzaam omspringen. Het totaal waterverbruik van de Responsibly Fresh-afzetcoöperaties toont tussen 2011 en 2013 een beperkte schommeling onder invloed van het volume van het aangevoerde product (figuur 11). Waar en wanneer mogelijk

wordt hemelwater gebruikt (figuur 12). Daardoor verlaagt de ecologische impact en wordt er voordeliger gewerkt.

De afgelopen jaren is geïnvesteerd in voldoende opvang- en opslagcapaciteit en in waterleidingen voor hemelwater. In de koel- en conditioneringsprocessen wordt standaard gewerkt met hemelwater. Water dat in contact komt met de producten is uitsluitend drinkbaar leidingwater omwille van de voedselveiligheid. Zo wordt leidingwater gebruikt bij sorteerprocessen. Er wordt spaarzaam omgegaan met water door hercirculatie en een nauwe opvolging van wanneer het vervangen dient te worden.

Figuur 11: Waterverbruik bij Responsibly Fresh-afzetcoöperaties (in 1.000 m³)

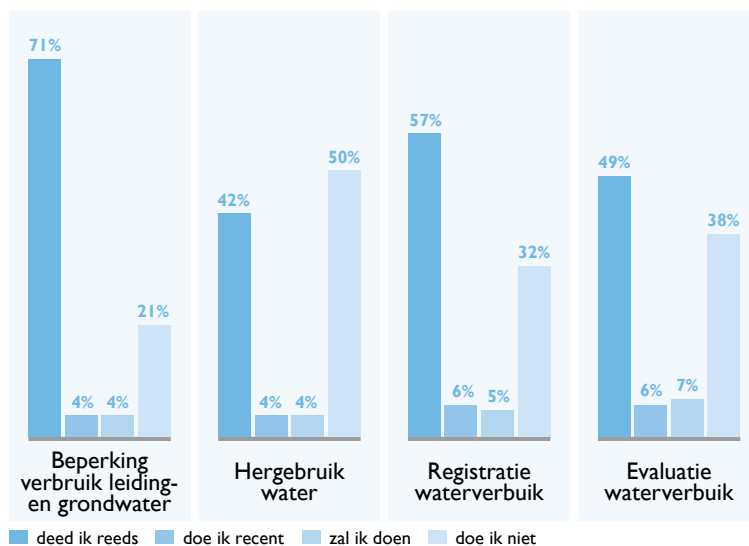
Figuur 12: Waterverbruik volgens bron bij Responsibly Fresh-afzetcoöperaties

Collectief dossier

Water is uiteraard essentieel voor de groei van groenten en fruit. En ook hier is het verbruik bij de producenten sterk bepaald door de bedrijfssituatie en specifiek het teeltplan. Ruim de helft van de producenten (57%) past irrigatie toe op het bedrijf. Daartoe wordt hoofdzakelijk regenwater gebruikt. Bij de beschermde teelten wordt hemelwater opgevangen via serredaken en overkappingen, en gestockeerd in bassins of vijvers met folie. Dankzij een gemiddelde hoeveelheid regenwater van ongeveer 800 liter per vierkante meter per jaar hebben teelten in openlucht nauwelijks die extra berekening nodig. Bij irrigatie neemt 84% van de producenten maatregelen voor het beperken van het watergebruik. Dat kan door onder meer het gebruik van water-spaarzame systemen of door de aanpassing van het teeltplan volgens de beschikbaarheid van water. Meer dan 75% van de producenten neemt maatregelen om het gebruik van leiding- en grondwater te beperken. Waar mogelijk wordt water hergebruikt door gesloten systemen op te zetten (46%). Producenten van groenten in openlucht focussen op een rationeel gebruik van was- en spoelwater (52%), zonder de voedselveiligheid in gevaar te brengen. In de toekomst dient verder ingezet te worden op registratie en evaluatie van het watergebruik, wat nu respectievelijk 63% en 55% van de producenten doet. Enkel dan kunnen trends opgevolgd en maatregelen genomen worden. (figuur 13)

Charter duurzaam ondernemen

In het thema 'Rationeel watergebruik' van het charter werken de afzetcoöperaties concrete actiepunten uit om het watergebruik te beperken en de emissies naar waterbronnen te vermijden. Zo is de waterhuishouding van sites in kaart gebracht om de mogelijkheden voor een verdere beperking van het waterverbruik te evalueren. Daaruit volgt dat het waterverbruik van verschillende wasinstallaties kan verminderd worden. Die aanpassing is reeds met succes uitgevoerd. Verder heeft een afzetcoöperatie een haalbaarheidsstudie voor een waterzuiveringsinstallatie op een sorteertlijn uitgevoerd. Waterzuivering zorgt dat water langer hergebruikt kan worden.

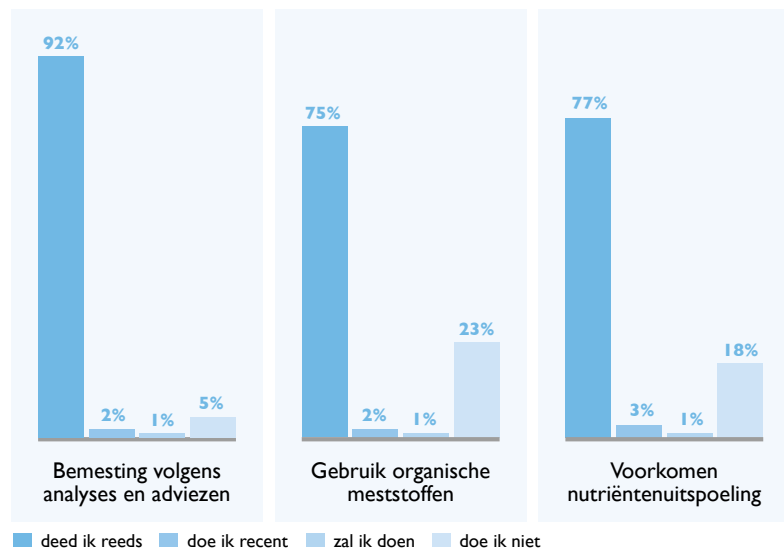
Figuur 13: Waterverbruik bij Responsibly Fresh-producenten

Bodem en nutriëntenmanagement

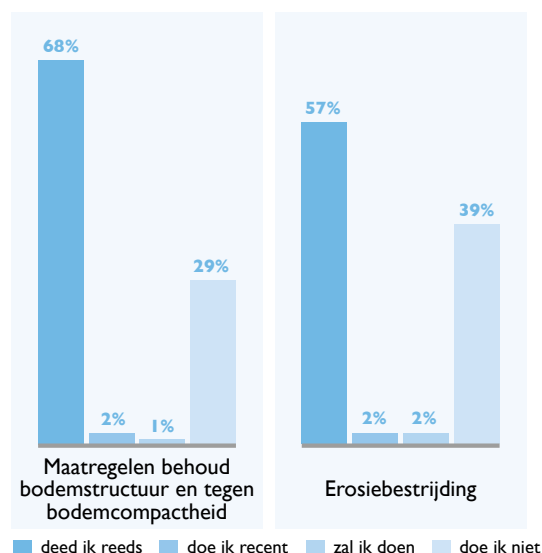
Collectief dossier

Zoals de productiemiddelen energie en water, worden ook het nutriëntenmanagement en het bodemgebruik en -beheer van de producenten sterk bepaald door het bedrijfstype en het teeltplan. Algemeen hebben groenten en fruit voedingsstoffen nodig om te groeien. Om voldoende voedingsstoffen uit de bodem te kunnen opnemen, is bemesting noodzakelijk. Nagenoeg alle producenten (94%) bemesten aan de hand van adviezen en van analyses van de bodem en het product, die het type en de hoeveelheid benodigde mest aangeven. De voorkeur gaat naar organische meststoffen (77%). Bemesting wordt uitgevoerd met goed onderhouden en juist afgestelde apparatuur. Meer dan 80% van de producenten met openluchtteelten neemt maatregelen om het uitspoelen van nutriënten te voorkomen. (figuur 14)

Specifiek voor de producenten met openluchtteelten is de bodem een cruciaal productiemiddel. Intensieve teelt en mechanische bewerking kunnen ertoe leiden dat de kwaliteit van de bodem daalt, zowel in voedingsstofgehalte als in structuur. Het is belangrijk om het bodemtype en de -structuur te respecteren voor de huidige en de toekomstige teelten. Meer dan 70% van de producenten neemt maatregelen voor het behoud van de bodemstructuur; bijvoorbeeld door ploegloos te boeren of te oogsten met behulp van banden of rupsmachines. Erosie kan de bodem sterk onder druk zetten; 59% van de producenten neemt dan ook maatregelen voor de beperking ervan. (figuur 15)

Figuur 14: Nutriëntenmanagement bij Responsibly Fresh-producenten

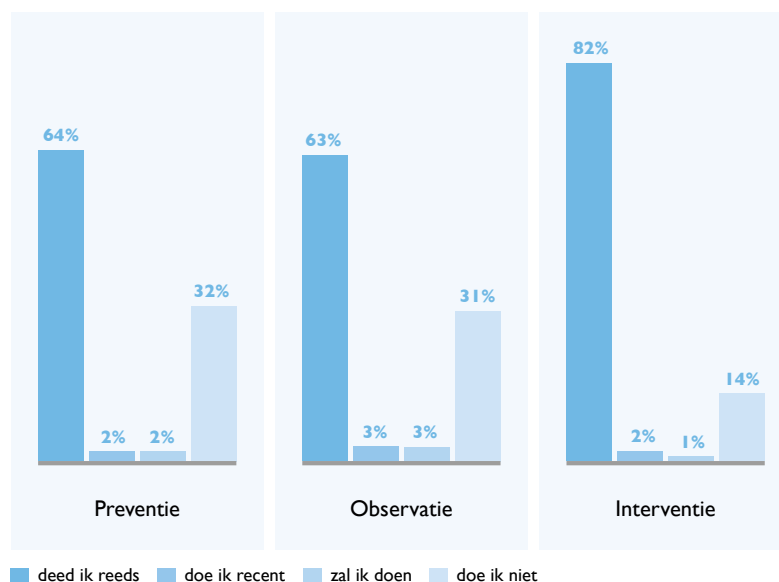
Figuur 15: Bodembeheer bij Responsibly Fresh-producenten

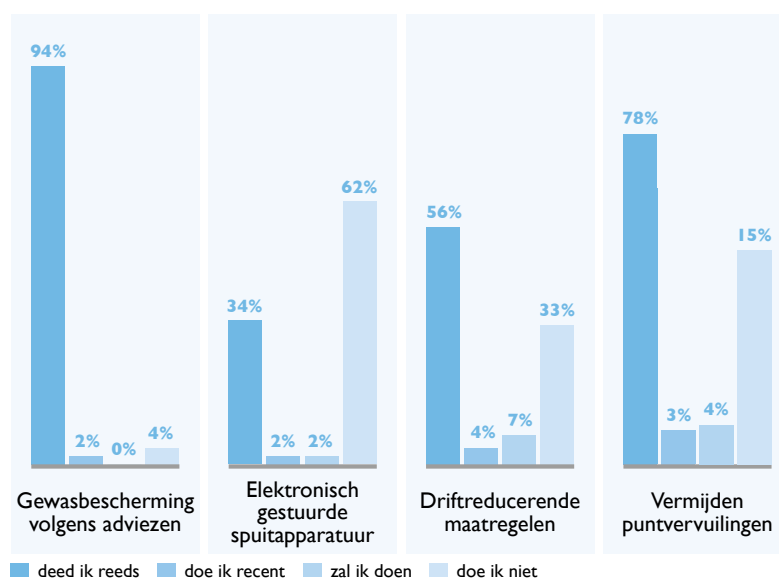
Gewasbescherming en IPM

Collectief dossier

Integrated Pest Management (IPM) is een methode waarbij alle mogelijke technieken voor het voorkomen en het bestrijden van ziekten en plagen geïntegreerd worden toegepast, zodat de aanwezigheid ervan onder de economische schadedrempel blijft. IPM steunt op drie basisprincipes. Het eerste is de preventie van ziekten en plagen door onder andere teelttechnieken en rassenkeuze. Meer dan twee derde van de producenten (66%) past preventieve maatregelen toe. Het tweede principe is observatie (66%). Enkel door te weten wat zich afspeelt kan tijdig en op de juiste manier ingegrepen worden. Het derde principe is interventie, waarbij voorrang wordt gegeven aan mechanische en biologische bestrijding. Als toch chemisch ingegrepen moet worden, worden gewasbeschermingsmiddelen gebruikt met een minimale impact op het milieu en zonder risico's voor de volksgezondheid. De gebruikte methodes werken specifiek tegen een bepaalde ziekte of plaag. Ondanks preventie en mits observatie, intervineert 84% van de producenten ter bescherming van de teelten. Bijna steeds gebeurt de gewasbescherming op basis van adviezen (96%). Gewasbescherming gebeurt met spuitapparatuur uitgerust met een computer of met elektronisch gestuurde doppen (36%). Reeds 60% van de producenten met openluchtteelten past driftreducerende maatregelen toe. Meer dan 80% doet inspanningen om puntvervuilingen te vermijden. Conform de Europese wetgeving moet IPM worden toegepast sinds begin 2014. Voor de producenten van groenten en fruit is IPM geen nieuw gegeven. Geïntegreerde teelt is al jarenlang de standaard en was reeds een vereiste voor het keurmerk Milieubewuste Teelt. (figuur 16 en 17)

Figuur 16: IPM bij Responsibly Fresh-producenten

Figuur 17: Gewasbescherming bij Responsibly Fresh-producenten

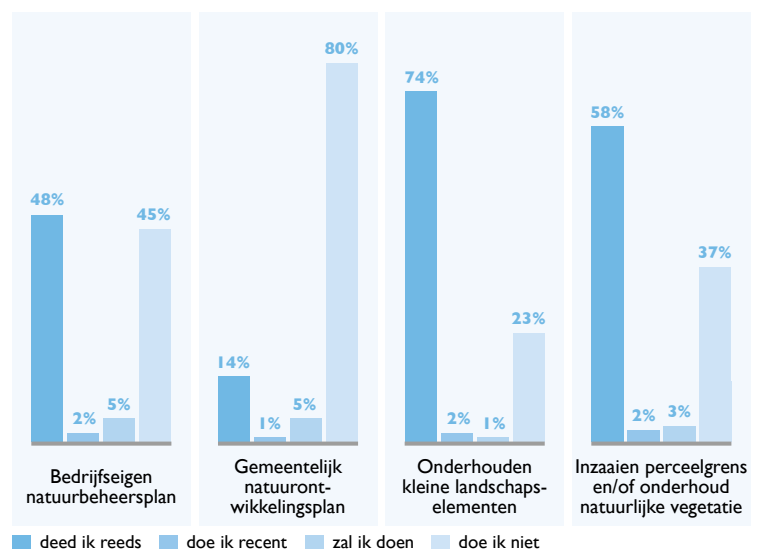

Biodiversiteit

Waar gespecialiseerde bedrijven zich focussen op één of een beperkt aantal teelten, resulteert het inzetten van meerdere rassen en variëteiten in een breder productaanbod bij individuele producenten. Voorbeelden zijn hardfruit- gecombineerd met zachtfruitteelt, verschillende rassen op de percelen van gespecialiseerde appel- en perentelers, het gamma slavarianten (waaronder kropsla, Lollo Bionda, groene eikenbladsla en rucola) en de variatie aan tomatenvariëteiten (zoals losse en trostomaten, pruim-, kers- en vleestomaten). Collectief leidt dit tot een uitgebreide groente- en fruitkorf bij de Responsibly Fresh-producenten. De Responsibly Fresh-afzetcoöperaties zijn daartoe in staat een palet van meer dan 150 groente- en fruitsoorten te commercialiseren, gaande van aardbeien en appels, over kersen en komkommers, en peren en prei, tot witloof en zuring.

Collectief dossier

Achteruitgang van biodiversiteit is een wereldprobleem dat huidige en toekomstige generaties duur te staan kan komen. Biodiversiteit is een aspect waarop producenten van groenten en fruit een significante impact kunnen hebben. Ook hier worden concrete mogelijkheden en maatregelen sterk bepaald door de bedrijfssituatie. Algemeen zijn er bij openluchtteelten meer alternatieven, niettemin kunnen alle producenten hun bijdrage leveren. Concreet gebeurt dit onder meer door het inpassen van het bedrijf in het landschap en de omgeving (64%), via aangepaste bouwmaterialen, bouwstijlen en groenschermen. Voor het behoud van de biodiversiteit voert reeds 50% een bedrijfseigen natuurbeheersplan uit en neemt 15% deel aan een gemeentelijk natuurontwikkelingsplan. Daarnaast onderhoudt meer dan drie op vier producenten (76%) kleine landschapselementen. Ook het inzaaien van perceelgrenzen en het onderhouden van de natuurlijke vegetatie zijn acties die een daling van de biodiversiteit tegen gaan en die door 60% van de producenten met openluchtteelten uitgevoerd worden. (figuur 18) Het grootste deel van deze producenten (80%) past teeltrotatie toe om te voorkomen dat voedingsstoffen in de bodem uitgeput raken. Verder inzetten op geïntegreerde gewasbescherming beperkt eveneens de negatieve impact op biodiversiteit.

Figuur 18: Biodiversiteit bij Responsibly Fresh-producenten

Mobiliteit

Bij de aanvoer en de afvoer van producten hebben de afzetcoöperaties aandacht voor een vlotte mobiliteit. De tijdschema's voor de aanvoer door de producenten worden opgesteld, rekening houdend met de werking op de productiebedrijven, de verhandeling op de coöperaties en de mobiliteit in de lokale omgeving. Bij de tijdschema's voor de afvoer door de kopers wordt flexibiliteit meer en meer ingezet als een troef. Kopers kunnen nagenoeg elk moment van de dag – en van de nacht – via beveiligde toegangssystemen de laadkades bereiken en de gekochte producten afhalen. Ook de mobiliteit in de ruimere omgeving krijgt aandacht, waarbij transport via spoor en water geëvalueerd wordt. Een Responsibly Fresh-afzetcoöperatie gebruikt treinvervoer voor de export van sla naar het zuiden van Frankrijk. Een shuttle-dienst tussen regio's – concreet West-Vlaanderen in België en Venlo in Nederland – laat toe om optimaal gebruik te maken van wegtransport.

Binnen dit thema past ook de investering van alle afzetcoöperaties en het VBT in een systeem voor videoconferentie. Daardoor worden heel wat vervoerskilometers vermeden, terwijl het onderling overleg veelvuldiger en efficiënter kan opgezet worden.

Charter duurzaam ondernemen

'Mobiliteit' is een thema van het charter dat bij de afzetcoöperaties meermaals aan bod komt. Door duurzame mobiliteit toe te passen in hun beleid stimuleren afzetcoöperaties hun medewerkers meer duurzame vervoersmiddelen te kiezen voor de woon-werkverplaatsing. De fietsvergoeding is een concreet voorbeeld van een toegepaste beleidsmaatregel.

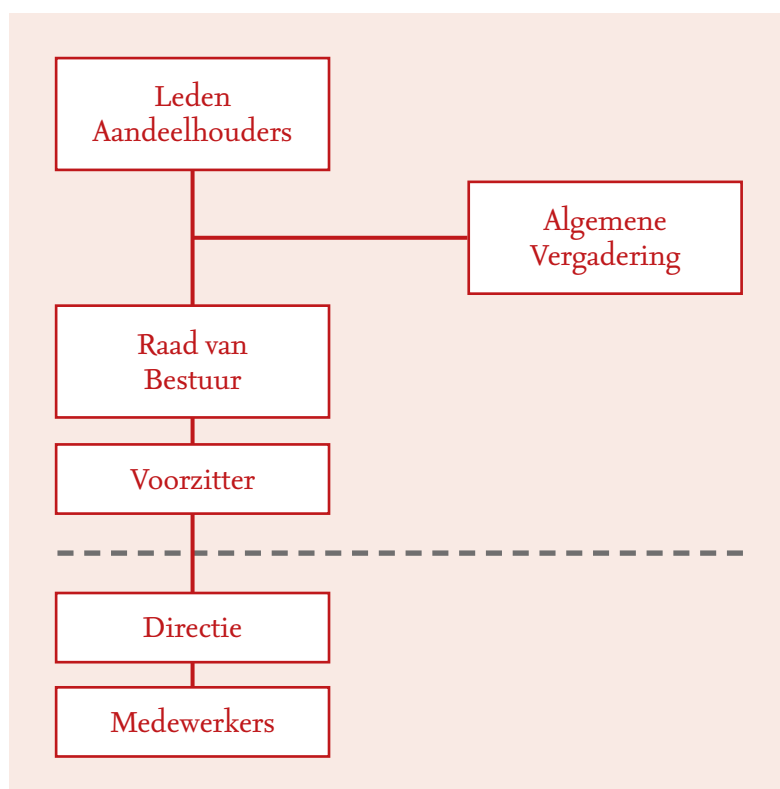
Sociale
impact

De sociale impact van afzetcoöperaties en producenten situeert zich op verschillende niveaus. De democratische besluitvorming binnen coöperaties is een waardevol sociaal gegeven. De afzetcoöperaties en de producenten hebben als werkgever een impact op het welzijn van de werknemers. Beide hebben ook een belangrijke impact op de maatschappij en op de lokale gemeenschap waarin zij actief zijn.

Democratische besluitvorming binnen een afzetcoöperatie

De leden van de afzetcoöperatie zijn eveneens de aandeelhouders. Zij maken deel uit van de Algemene Vergadering (AV), waar de globale visie en doelstellingen bepaald worden. Uit de AV wordt een Raad van Bestuur (RvB) gekozen. De RvB kiest onder zijn leden een voorzitter. Het dagelijks management van de coöperatie wordt uitgevoerd door een professionele directie en medewerkers. (figuur 19)

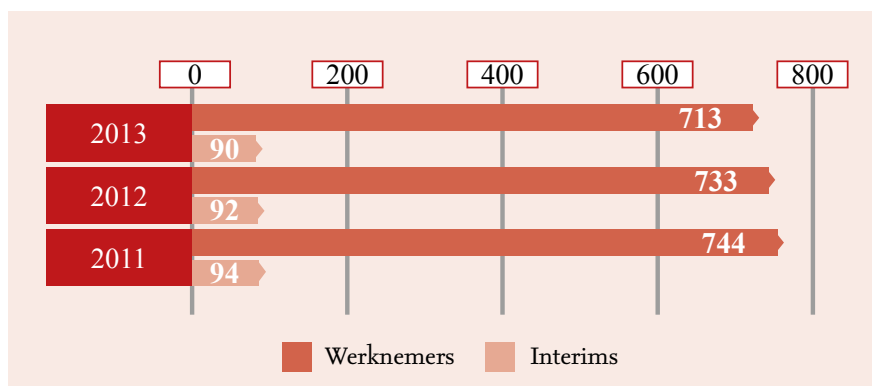
Figuur 19: Structuur afzetcoöperatie

In een afzetcoöperatie streeft men typisch naar een collectieve, democratische beslissing. Hoewel democratische besluitvorming een proces is dat tijd kost en inertie kan veroorzaken, leidt het samenvoegen van verschillende meningen vaak tot nieuwe inzichten die breed gedragen worden. Het zorgt voor een grote betrokkenheid van de leden bij hun coöperatie. In tijden waarin vooral commerciële spelregels de markt bepalen, is de coöperatieve bestuursvorm een waardevol gegeven. De betrokkenheid wordt versterkt door de dubbele rol van de producenten tegenover de afzetcoöperatie, enerzijds als eigenaar en bestuurder, anderzijds als afnemer van de diensten. Vertrouwen en evenwicht tussen bestuur en directie zijn uitermate belangrijk. Daarnaast is transparantie naar de leden toe een basisvoorwaarde voor een goede werking van de afzetcoöperatie.

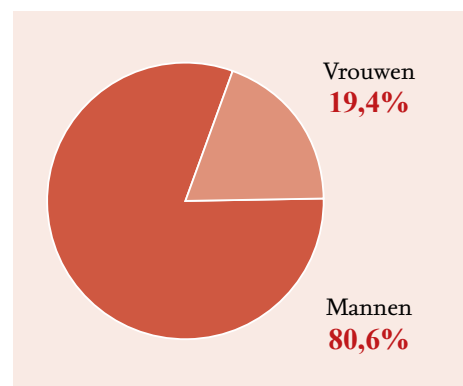
Medewerkers

Als werkgever denken de afzetcoöperaties van Responsibly Fresh op lange termijn. Zij beogen een divers medewerkersbestand waarin vaardigheden en kennis opgebouwd en doorgegeven worden, zodat nu en in de toekomst kwaliteitsvolle diensten kunnen aangeboden worden doorheen de waardeketen. De afzetcoöperaties willen hun medewerkers een duurzame loopbaan bieden, waarin zij competenties kunnen ontwikkelen, uitdagingen aangaan en werken onder de vorm die past bij hun levensfase.

De werkdruk binnen een afzetcoöperatie is sterk afhankelijk van de aanvoer van producten en dus van de tijd van het jaar. Daarom wordt, wanneer

Figuur 20: Aantal werknemers en interims bij Responsibly Fresh-afzetcoöperaties

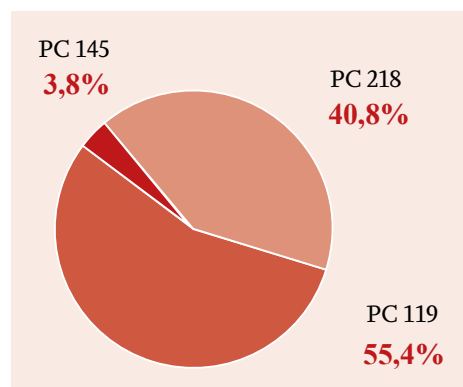

Figuur 21: Medewerkers volgens gender bij Responsibly Fresh-afzetcoöperaties

nodig, beroep gedaan op interim medewerkers. Zo kan flexibel gewerkt worden om de dienstverlening perfect af te stemmen op de noden van producenten en afnemers. De afgelopen jaren is het totaal personeelsbestand van de afzetcoöperaties licht teruggelopen, zowel wat betreft vaste medewerkers als flexibele interims (figuur 20).

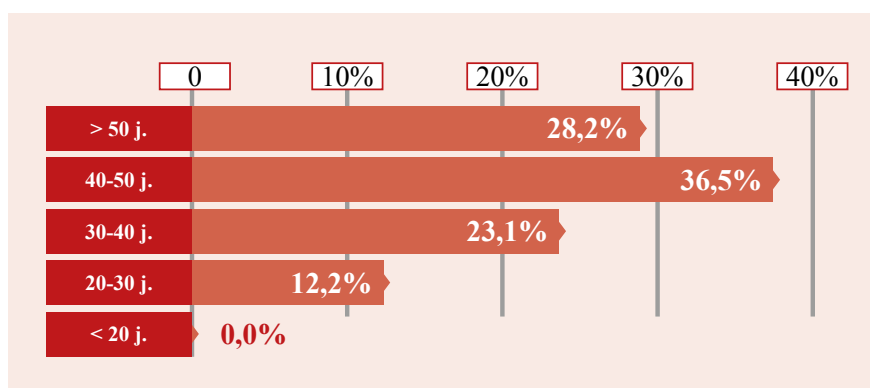
Binnen de afzetcoöperatie wordt gestreefd naar een gediversifieerd personeelsbestand waarin iedereen mogelijkheden krijgt die ingevuld worden volgens streefdoelen en capaciteiten van de medewerker. Van de 713 medewerkers in 2013 is 19% vrouw en 81% man (figuur 21). Dat significante verschil is te wijten aan historische redenen en de aard van het werk.

Van de werknemers ressorteert 55% onder het Paritair Comité voor de handel in voedingswaren (PC 119), 41% onder het Aanvullend Nationaal Paritair Comité voor de bedienden (PC 218) en 4% onder het Paritair Comité voor het tuinbouwbedrijf (PC 145).

Figuur 22: Medewerkers volgens Paritair Comité bij Responsibly Fresh-afzetcoöperaties

Op het einde van het boekjaar 2013 hadden nagenoeg alle medewerkers een contract van onbepaalde duur. Van de medewerkers is 90% voltijds in dienst en 10% deeltijds. Daarnaast streven de afzetcoöperaties naar een goede verscheidenheid in werknemers qua leeftijd (figuur 23). Zo worden kennis en vaardigheden gedeeld en kunnen verschillende generaties van elkaar leren.

Figuur 23: Medewerkers volgens leeftijdsgroep bij Responsibly Fresh-afzetcoöperaties

Het ziekteverzuim vertoont een dalende trend in de periode 2011-2013. Het aantal arbeidsongevallen blijft min of meer stabiel. Via gerichte opleidingen

en coördinatie door vaste, ervaren medewerkers wordt ernaar gestreefd om die ongevallen te vermijden. (tabel 3)

	2011	2012	2013
Ziekteverzuim	4,5%	4,0%	4,2%
Arbeidsongevallen	27	25	28

Tabel 3: Ziekteverzuim en arbeidsongevallen bij Responsibly Fresh-afzetcoöperaties

Charter duurzaam ondernemen

'Mensvriendelijk ondernemen' is een thema uit het charter waaraan de afzetcoöperaties veel inspanningen wijden. Om het welzijn van de medewerkers te verhogen, organiseren afzetcoöperaties verschillende momenten waarbij medewerkers elkaar ontmoeten in een ontspannen sfeer. Een jaarlijks personeelsfeest is een goede gelegenheid om de band tussen collega's te versterken. Daarnaast hebben verschillende afzetcoöperaties in de afgelopen cyclus een opleidingsmatrix opgesteld. Zo worden de opleidingen die medewerkers nodig hebben om te groeien in hun job, ingepland en opgevolgd. Verder wordt geïnvesteerd in projecten om de veiligheid en de gezondheid van de medewerkers te verzekeren. Zo verbeteren mobiele werkplatformen, aangepaste keurtafels en ophoogmachines de ergonomie voor de medewerkers. Ook worden de noodprocedures van de afzetcoöperaties geüpdatet, wat zorgt voor een verhoogde veiligheid. In de toekomst wordt het voor de afzetcoöperaties belangrijk om verder in te zetten op de opleiding en de ontwikkeling van de medewerkers, om zo te blijven voldoen aan de noden van producenten en stakeholders.

Ophoogmachine

Personeelsfeest

De werkdruk bij de producenten is zeer tijdsafhankelijk. Wanneer geoogst moet worden, zijn veel arbeidskrachten nodig. Naast gezinsleden en vaste personeelsleden voor de dagelijkse bedrijfsvoering, is flexibele tewerkstelling belangrijk in de sector. Seizoenarbeid is daarbij één van de mogelijkheden, naast tijdelijke personeelsleden en stagiairs-studenten.

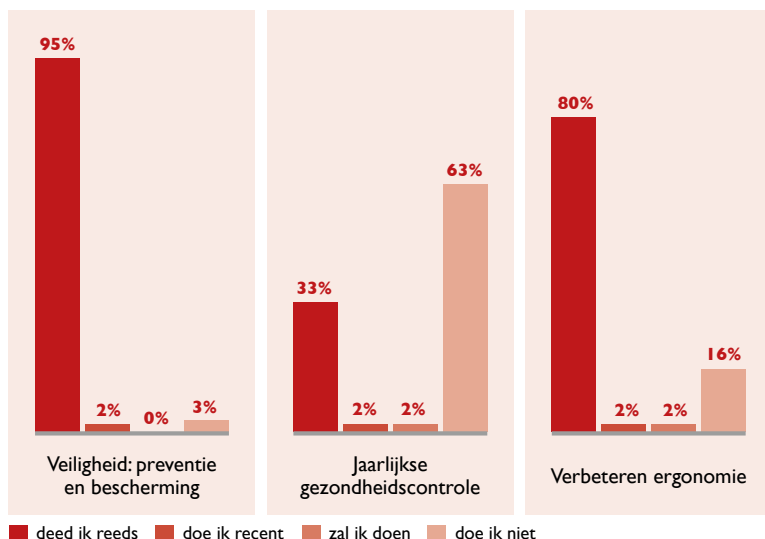
Collectief dossier

Een belangrijk deel van de producenten (49%) leidt gezinsbedrijven, waar het management in handen is van de eigenaars-bedrijfsleiders en de arbeid geleverd wordt door gezinsleden. Andere producenten (51%) stellen heel wat mensen tewerk in uiteenlopende jobs, waarbij zij veel belang hechten aan een degelijk personeelsbeleid.

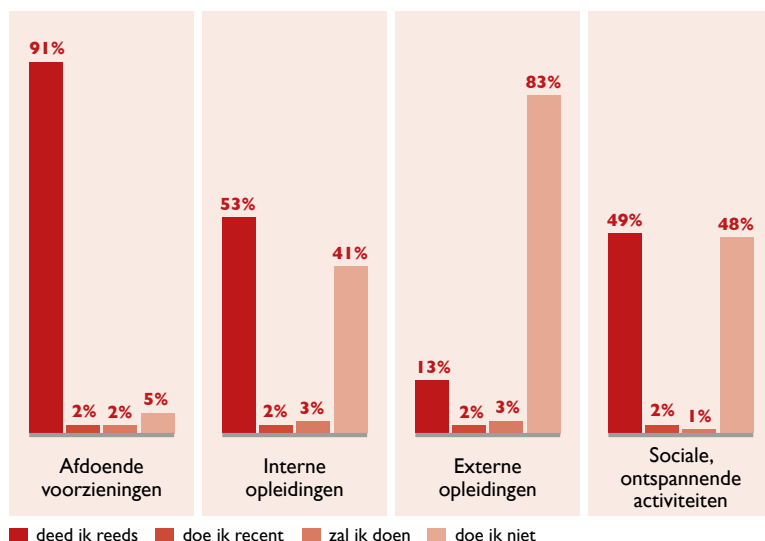
De veiligheid en gezondheid van het personeel is een absolute prioriteit voor de producenten. Bewustmaking van de gevaren en de risico's verbonden met het werk zijn, naast bescherming, een belangrijke stap in de richting van een veiligere werkomgeving (97%). Om de gezondheid van het personeel op te volgen, voorziet reeds een derde van de producenten (35%) in een jaarlijkse gezondheidscontrole. Daarnaast zoekt 82% naar manieren om de ergonomie voor het personeel verder te verbeteren. (figuur 24)

De producenten van Responsibly Fresh doen inspanningen voor het algemeen welzijn van het personeel. Hun bedrijven beschikken over verschillende voorzieningen, waaronder eet- en rustplaatsen en aangepast sanitair (93%). Daarnaast biedt 55% het personeel een interne opleiding aan en reeds 15% een externe opleiding. Sociale, ontspannende activiteiten helpen om een beter werkklimaat te creëren. Ruim de helft van de producenten (51%) last zulke activiteiten dan ook regelmatig in. (figuur 25)

Aanvullend probeert 63% van de producenten de taal van het personeel – divers en uiteenlopend – te spreken, om accuraat en efficiënt te communiceren. Vanuit een sociaal oogpunt blijkt dat een belangrijk deel van de producenten (41%) personen tewerkstelt met beperkte kansen op de arbeidsmarkt.

Figuur 24: Personeelsbeleid – veiligheid en gezondheid – bij Responsibly Fresh-producenten

Figuur 25: Personeelsbeleid – welzijn – bij Responsibly Fresh-producenten

Overleg met omwonenden

Maatschappelijk engagement

PRODUCTVERANTWOORDELIJKHEID

Voedselveiligheid is een basisvereiste in de voedselketen. Traceerbaarheid en beheersing van processen en risico's zijn daarbij absoluut noodzakelijk. Regelmatige controle van de producten en de processen van de afzetcoöperaties en de producenten bevestigen de zorg voor voedselveiligheid en houden de aandacht scherp voor nieuwe uitdagingen. Daarnaast streven afzetcoöperaties en producenten naar producten van uitstekende kwaliteit door processen en producten continu te verbeteren. Afzetcoöperaties laten zich door onafhankelijke, externe instellingen controleren voor verschillende kwaliteitssystemen, waaronder BRC, HACCP, IFS, ISO en QS*. De vergelijkbare certificatie bij producenten is een basisvoorwaarde tot deelname aan Responsibly Fresh. In de sector worden keurmerken gehanteerd om producten van topkwaliteit te onderscheiden. De keurmerken mogen gedragen worden wanneer de producten voldoen aan de eisen voorgeschreven in de betreffende lastenboeken.

* BRC: British Retail Consortium
HACCP: Hazard Analysis and Critical Control Points
IFS: International Featured Standards
ISO: International Organization for Standardization
QS: Qualität und Sicherheit.

GOED NABUURSHIP

De aanwezigheid van een afzetcoöperatie kan een significante impact hebben op de lokale gemeenschap. Enerzijds streven de afzetcoöperaties van Responsibly Fresh ernaar om eventuele hinder voor omwonenden te vermijden. Regelmatig overleg tussen buurtbewoners, lokale besturen en de coöperatie zijn belangrijk om bezorgdheden te uiten en samen naar oplossingen te zoeken. Lawaai, veroorzaakt door transport en koeling, kan een vorm van overlast zijn. Door chauffeurs bewust te maken van maatregelen om geluid te beperken en door laad- en losplaatsen op een gepaste locatie aan te leggen, kan de hinder beperkt worden. Ook verkeershinder is een grote bezorgdheid. Afzetcoöperaties leveren inspanningen om op en rond hun terreinen een verkeersveilige situatie te creëren. De veiligheid van de gebouwen vormt verder een belangrijke voorwaarde voor een succesvolle integratie van de afzetcoöperatie in de omgeving.

Charter duurzaam ondernemen

'Minimaliseren van omgevingshinder' is een thema in het charter waarbinnen afzetcoöperaties nadenken over de mogelijke invloed van hun activiteiten op de buurt en hoe ze die kunnen beperken. Een belangrijke investering voor bepaalde afzetcoöperaties is het overschakelen van freon naar een meer duurzame ammoniakkoeling. Daardoor wordt de uitstoot van broeikasgassen beperkt. Daarnaast wordt geïnvesteerd in de preventieve vernieuwing van koelleidingen, wat het mogelijk lekken van ammoniak naar de omgeving kan voorkomen.

Anderzijds kan de lokale gemeenschap ook voordelen ondervinden van de nabijheid van een afzetcoöperatie. Zo creëren afzetcoöperaties en de bedrijven die zich errond vestigen, werkgelegenheid in de lokale en regionale omgeving. Bovendien kan de aanwezigheid van de afzetcoöperatie zorgen voor investeringen in de lokale infrastructuur. De coöperaties steunen heel wat initiatieven ten voordele van specifieke groepen en van maatschappelijke doelen. Daarbij vinden ze educatie, gezondheid en sociale verantwoordelijkheid belangrijk. Zo ontvangen scholen productsponsoring van afzetcoöperaties en stellen afzetcoöperaties hun infrastructuur ter beschikking voor lokale evenementen en steunen zij liefdadigheidsorganisaties.

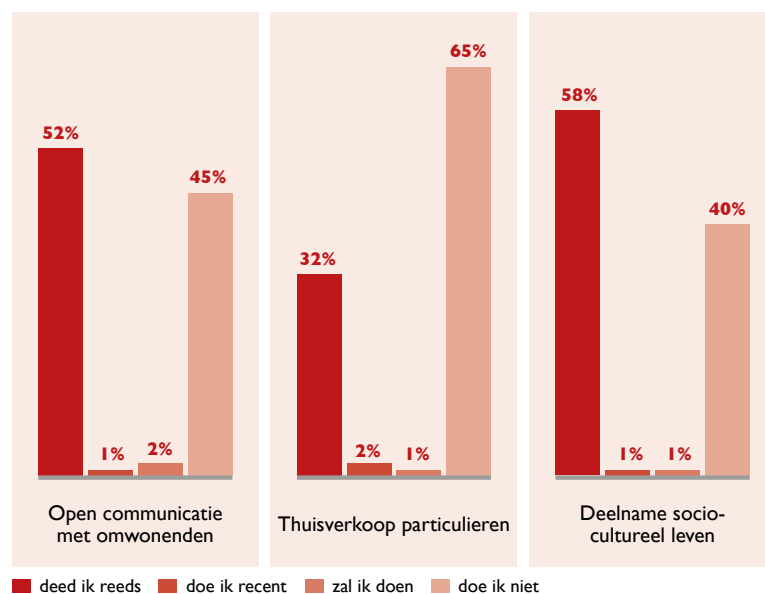
VOEDINGSSPAARZAAMHEID

Op wereldschaal is het voorzien in voedselzekerheid voor de huidige en toekomstige bevolking een uitdaging voor de volledige voedselketen. In schril contrast daarmee staan berichten over de grote hoeveelheden voedsel die tussen productie en consumptie verloren gaan. Responsibly Fresh lanceert het begrip voedingsspaarzaamheid. De deelnemers aan Responsibly Fresh willen ervoor zorgen dat de lekkere en gezonde groenten en fruit ten volle kunnen worden geconsumeerd en dat nevenstromen gevaloriseerd worden.

Bij de afzetcoöperaties van Responsibly Fresh wordt meer dan 99,4% van de aangevoerde producten effectief verkocht. Het belangrijkste streven van de afzetcoöperaties is om zo veel mogelijk marktbaar product effectief op de versmarkt te commercialiseren. De belangrijkste instrumenten daarbij zijn goede bewaaromstandigheden, inspelen op de marktvraag en promotie volgens het aanbod.

Collectief dossier

De producenten van Responsibly Fresh proberen hun bedrijf zo goed mogelijk te integreren in de omgeving. Een open communicatie met de omwonenden kan daarbij helpen en wordt bewust gevoerd door ruim de helft van hen (53%). Meer dan een derde van de producenten (34%) organiseert thuisverkoop aan consumenten, wat een manier is om het contact met de buurt levendig te houden. Veel producenten (59%) zijn in hun vrije tijd actief in het socio-culturele leven van de lokale gemeenschap. Het overgrote deel is lid van een vakorganisatie (76%) en neemt regelmatig deel aan technische of commerciële vergaderingen (83%). Op die manier blijven de Responsibly Fresh-producenten op de hoogte van nieuwe ontwikkelingen en blijven zij hun kennis bijschaven, ook op vlak van duurzame ontwikkeling. (figuur 26)

Figuur 26: Goed nabuurschap bij Responsibly Fresh-producenten

Bedeling aan voedselbanken

Doordat groenten en fruit tijdens de groei aan natuurelementen onderhevig zijn, kan het voorvallen dat de oogst beschadigd is. Een beperkt deel van de productie kan daardoor niet op de versmarkt aangeboden worden, hoewel nog perfect consumeerbaar. Dat deel gaat naar verwerkende bedrijven voor de productie van bijvoorbeeld sap of confituur.

De aangeboden oogst kan niet elke dag volledig verkocht worden. Overschotten worden in eerste instantie bedeed aan liefdadigheidsinstellingen, al dan niet via erkende voedselbanken en al dan niet in het kader van marktinterventie. Die bedeling is gebonden aan wettelijke bepalingen. Een zestigtal erkende instellingen kan product komen ophalen, tot 150 kg per persoon per jaar. De gratis bedeling vertegenwoordigt jaarlijks ongeveer twee miljoen kilogram.

Charter duurzaam ondernemen

In het kader van het charter, thema 'Duurzaam materialenbeheer', werken afzetcoöperaties actiepunten uit om de samenwerking met liefdadigheidsinstellingen te optimaliseren. Daarnaast werken afzetcoöperaties aan de bewustmaking rond voedingsspaarzaamheid van de stakeholders, inclusief de uiteindelijke consumenten.

In de voorbije jaren hebben de afzetcoöperaties veel inspanningen geleverd voor de communicatie over het Responsibly Fresh-project. Enerzijds om het project de nodige aandacht te geven bij de externe stakeholders, anderzijds om de interne stakeholders te motiveren steeds een stap verder te gaan in duurzame ontwikkeling. Diverse communicatiemiddelen worden gebruikt, zodat de verschillende stakeholders bereikt worden. In het charter werken de afzetcoöperaties daarrond in het thema 'Communicatie'. Door regelmatig artikels rond duurzame ontwikkeling te publiceren in de eigen tijdschriften maken ze producenten, medewerkers en afnemers meer bewust van de progressie naar een duurzame onderneming. Het plaatsen van items rond duurzame ontwikkeling op de website is een andere actie. Om duidelijk te communiceren over de resultaten kiezen bepaalde afzetcoöperaties ervoor om een eigen duurzaamheidsrapport samen te stellen.

Om het duurzaamheidsproject Responsibly Fresh relevant en geloofwaardig te houden en steeds verder te laten evolueren, is communicatie naar interne en externe stakeholders van groot belang. Dit rapport is een volgende stap in de communicatie. Enerzijds maakt het duidelijk waar het project momenteel staat, anderzijds is het een middel om naar de

toekomst te kijken. Het zal als basis gebruikt worden in toekomstig overleg met stakeholders. Het wordt een uitdaging om de communicatie rond het collectief duurzaamheidskeurmerk Responsibly Fresh verder te laten gaan en ook consumenten bewust te maken van de duurzame ontwikkeling van de afzetcoöperaties en hun producenten.

GRI content index

De GRI-richtlijnen bepalen standaardindicatoren, die moeten gerapporteerd worden. Ook de geselecteerde specifieke indicatoren bij de relevante materiële aspecten moeten in het rapport opgenomen worden. De indicatoren worden dan ook omschreven en de locatie in het rapport aangegeven. (tabel 4)

Tabel 4: GRI content index

Paragraaf	Omschrijving	Locatie in rapport	Pagina
Strategie en analyse			
G4-1	Een verklaring van Raad van Bestuur over relevantie van duurzame ontwikkeling voor de organisatie en haar strategie	Voorwoord	04
Organisatieprofiel			
G4-3	Naam van de organisatie	Cover	01
G4-4	Voornaamste merken, producten en/of diensten	Waardeketen	17
G4-5	Locatie van het hoofdkantoor van de organisatie	Cover	02
G4-6	Het aantal landen waar de organisatie actief is (met relevantie voor de duurzaamheidskwesties)	Economische impact	14
G4-7	Eigendomsstructuur en de rechtsvorm	Organisatieprofiel - Sociale impact VBT: vzw; afzetcoöperatie: cvba	03 30
G4-8	Afzetmarkten	Economische impact	14
G4-9	Omvang	Economische impact	14
G4-10	Medewerkers	Sociale impact	30
G4-11	Percentage medewerkers dat onder een collectieve arbeidsovereenkomst valt	Sociale impact	30
G4-12	Beschrijf de toeleveringsketen	Waardeketen	17
G4-14	Beschrijf op welke manier het voorzorgsprincipe wordt gehanteerd	Voorwoord	04
G4-15	Extern ontwikkelde MVO handvesten, principes of andere initiatieven die de organisatie onderschrijft	Voorwoord	04
G4-16	Lidmaatschap van verenigingen, waarbinnen de organisatie functies uitoefent, financiële bijdragen levert of lidmaatschap als strategisch beschouwt	Organisatieprofiel Zie ook: VBT-Jaarverslag www.vbt.eu	03

Paragraaf	Omschrijving	Locatie in rapport	Pagina
Materiële aspecten en afbakening			
G4-17	Operationele structuur, afbakening van het rapport	Organisatieprofiel	03
G4-18	Beschrijving proces voor bepalen inhoud van het rapport en toepassing verslaggevingsprincipes	Over dit rapport	06
G4-19	Oplijsting materiële aspecten	Over dit rapport	06
G4-20	Afbakening materiële aspecten binnen de organisatie	Over dit rapport	06
G4-21	Afbakening materiële aspecten buiten de organisatie	Over dit rapport	06
Stakeholderbetrokkenheid			
G4-24	Lijst van relevante groepen belanghebbenden die de organisatie heeft betrokken	Over dit rapport	06
G4-25	Basis voor inventarisatie en selectie van stakeholders	Over dit rapport	06
G4-26	Benadering van het betrekken van belanghebbenden, waaronder de frequentie ervan per type en groep belanghebbenden	Over dit rapport	06
G4-27	Voornaamste feedback van belanghebbenden en hoe de organisatie hierop heeft gereageerd	Over dit rapport	06
Verslag profiel			
G4-28	Verslagperiode waarop de verstrekte informatie betrekking heeft	Over dit rapport	06
G4-30	Verslaggevingscyclus	Over dit rapport	06
G4-31	Contactpunt voor vragen over het verslag of de inhoud ervan	Cover	02
G4-32	Core/Comprehensive GRI-inhoudsopgave Verwijzing naar extern assurance verslag (optioneel)	Core-optie GRI content index	38
G4-33	Beleid en huidige praktijk met betrekking tot het verstrekken van externe assurance van het verslag	De Responsibly Fresh-afzetcoöperaties verifiëren of de gegevens over hun activiteiten waarheidsgetrouw zijn weergegeven. Sliding Doors, een extern bureau gespecialiseerd in duurzaamheidscommunicatie volgens GRI-richtlijnen en partner van MVO Vlaanderen, verifieert of alle vereiste indicatoren in het rapport werden opgenomen.	

Paragraaf	Omschrijving	Locatie in rapport	Pagina
Bestuur			
G4-34	De bestuursstructuur van de organisatie, met inbegrip van commissies die vallen onder het hoogste bestuurslichaam	Democratische besluitvorming binnen een afzetcoöperatie	31
Ethiek en integriteit			
G4-56	Intern ontwikkelde missie- of beginselverklaringen, gedragscodes en uitgangspunten met belang op vlak van MVO	Responsibly Fresh - collectief duurzaamheidskeurmerk en -project	09
Specifieke indicatoren materiële aspecten			
G4-EC1	Directe economische waarden die zijn gegenereerd en gedistribueerd	Omzet en export Zie ook: Jaarrekening Responsibly Fresh-afzetcoöperaties	16
G4-EC8	Inzicht in en beschrijving van significante indirecte economische gevolgen waaronder de omvang ervan	Coöperatieve meerwaarde	15
G4-EN1	Totale hoeveelheid gebruikte materialen naar gewicht of volume	Preventie en valorisatie	21
G4-EN3	Energie (verbruik/opwekking) binnen de organisatie	Energie	24
G4-EN8	Totale wateronttrekking per bron	Water	26
G4-EN13	Beschermde of herstelde habitats	Biodiversiteit	29
G4-EN30	Significante milieugevolgen van het transport van producten en andere goederen en materialen die worden gebruikt voor de activiteiten van de organisatie en het vervoer van personeelsleden	Mobiliteit	29
G4-LA6	Letsel-, beroepsziekte-, uitvaldagen- en verzuimcijfers en het aantal werk gerelateerde sterfgevallen per regio en per geslacht	Medewerkers	31
G4-SO2	Activiteiten met een significante potentiële en actuele negatieve impact op de lokale gemeenschap	Maatschappelijk engagement	35
G4-PR1	Percentage van belangrijke product- en dienstencategorieën, waarvan de gevolgen inzake gezondheid en veiligheid worden beoordeeld met het oog op verbetering	Maatschappelijk engagement	35
	Bodem en nutriëntenmanagement: criteria die bijdragen tot een duurzaam bodemgebruik	Bodem en nutriëntenmanagement	27
	Gewasbescherming en IPM: criteria die bijdragen tot een geïntegreerde productie en duurzame gewasbescherming	Gewasbescherming en IPM	28

Verbond van Belgische Tuinbouwcoöperaties

Tiensevest 136 - B-3000 Leuven - +32 (0) 16 20 00 80 - www.responsibly-fresh.com - www.vbt.eu

